

Голос України

ГАЗЕТА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

№ 102 (1602) ♦ Четвер, 12 червня 1997 року ♦ Ціна договірна

САМОВРЯДУВАННЯ — магістральний шлях розвитку нашої державності

Минулого тижня Президент України підписав прийнятий Верховною Радою України Закон «Про місцеве самоврядування України». Отже є законодавчий акт, що визначає місце і роль місцевого самоврядування в політичній системі нашого суспільства.

Для того, щоб проаналізувати закон і, так би мовити, примірити його до реальності, голови обласних рад, їх заступники зібралися 10 червня у Верховній Раді та разом із керівниками українського парламенту обмінялися думками щодо цього документа, висловили низку пропозицій, як його найбільш ефективно провадити в дію.

(Закінчення на 2-й стор.).

(Закон України «Про місцеве самоврядування України» читайте на 5-14 стор.).

Зірочок додається

Учора під час зустрічі Голови Верховної Ради Олександра Мороза з генеральним секретарем Європейського банку реконструкції та розвитку Антоном Марією Костою глава українського парламенту відзначив, що практично прийому делегатами такого рівня ще не було і це зобов'язує.

(Закінчення на 2-й стор.).

Відтепер «Укргаз» лічитиме газ

Прем'єр-міністр України Павло Лазаренко підписав постанову, згідно з якою державна акціонерна холдингова компанія «Укргаз» визначена єдиним замовником, покупцем та контролером за використанням систем та апаратури обліку природного газу.

У документі визначено, що з 1 липня цього року реалізацію лічильників газу та їх монтаж населенню, комунально-побутовим підприємствам та бюджетним організаціям проводитимуть виключно підприємства, що входять до складу державної акціонерної холдингової компанії «Укргаз».

Є такий вислів у шахтарів. Означає він, що треба добряче попотіти, перш ніж добратися до палива. Можливо, й ми пройшли певний «породовий» шлях і виходимо тепер на якісно інший. Ось і в Луганській області десять із чотирнадцяти міст, одиннадцять із п'ятнадцяти районів виконують контрольні цифри програми соціально-економічного розвитку. Темпи падіння виробництва вугільного року, порівняно з відповідним періодом 96-го, скоротилися в 1,6 раза. Область з двадцять сьомого місця за економічними показниками в Україні перемістилася у першу десятку.

(Закінчення на 16-й стор.).

***

Процес реструктуризації вугільної галузі України «зайшов у глухий кут», вважає голова Донецької облادміністрації Віктор Янукович.

На засіданні колегії облادміністрації, присвяченому проблемам працевлаштування шахтарів, звільнених у зв'язку із закриттям нерентабельних шахт, він піддав різкій критиці хід робіт щодо пом'якшення соціальних наслідків реструктуризації галузі.

На думку В. Януковича, «робота по закриттю шахт і пом'якшенню соціальних наслідків реструктуризації вугільної галузі проводиться незадовільно».

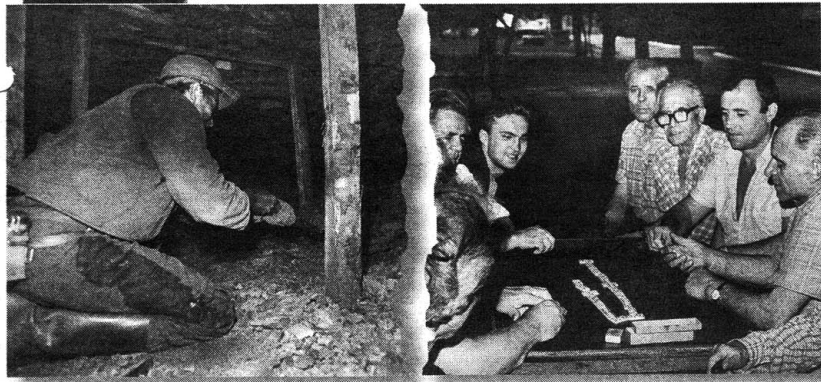
Голова облادміністрації заявив, що до сих пір відсутня координація на етапі підготовки проєктів закриття як на рівні області, так і на рівні міст.

На його думку, головне управління вугільної промисловості Донецької облادміністрації не справилося з поставленими завданнями, українська державна компанія «Укрвуглеструктуризація» не виконує покладених на неї функцій.

В інтерв'ю агентству «Інтерфакс-Україна» В. Янукович висловив думку, що проблема закриття шахт «з самого початку концептуально не була вирішена на державному рівні». Жоден проєкт щодо закриття шахт не був узгоджений на цьому рівні, зазначив він.

На сьогодні, за даними УДКР, на шахтах, що закриваються, очікують виплати регресів і допомоги у зв'язку із втратою працевлаштування майже 45 тисяч гірників. Загальна сума невиплачених одноразових допомог у зв'язку із закриттям шахт становить 22 млн. грн.

"ЧОРНЕ ЗОЛОТО" йде за породою

Цікава й правдива газета

Вашу газету передплачують з часу її заснування. Вона користується популярністю в читачів. Лише в мій родині, крім мене, ще двоє синів передплачують «Голос України». А в нашому поштовому відділенні Димитрів-2 завідувачка відділення Валентина Федоровська та листоноша Валентина Міщенко теж доброї думки про неї і всім радять її передплачувати. Дуже добре, що в нашій державі є така цікава й правдива газета. Велике спасибі за неї всьому колективу редакції!

Михайло БОЛТЕНКО,
учасник двох парадів Перемоги.

Димитрів Донецької області.

Готуй овочі Влітку

Уперше за останні роки на Донецчینی затверджено регіональні замовлення на овочі. Понад 28 тисяч тонн продукції намічено закупити за рахунок місцевих коштів, що має забезпечити потреби бюджетних установ області. Крім того, донецькі селяни планують самостійно закласти на зберігання близько 30 тисяч тонн «дарів лані». Продукція, поставлена в рахунок регіонального контракту, звільняється від сплати податку на додану вартість.

Врожай-97

У червні

два неробочих понеділки

16 та 30 червня в Україні будуть вихідними днями у зв'язку з тим, що свято Святої Трійці (15 червня) та День Конституції (28 червня), передбачені переліком офіційних свят, співпали з вихідними днями — відповідно, з неділею та суботою.

Як пояснили в Міністерстві праці, перенесення здійснено на підставі Кодексу законів України про працю.

Лист на першу сторінку

Залишайтеся з «Голосом»!

«Голос України» проводить для своїх передплатників лотерею. Буде розіграно найрізноманітніші товари. І все це завдяки нашим спонсорам: 37. Закритому акціонерному товариству «Підприємство матеріально-технічного забезпечення «Харсресурси» (директор Володимир Бовб) — телефони апарати. 38. Острозькому заводу мінеральної води (директор Микола Шерстюк) — призи на 300 зрібень. 39. Кримському орендному підприємству «Доніс» (директор Олександр Голубєв) — ящик найдорожчого колекційного вина.

(Далі буде).

Друзі! Ви можете стати учасниками розіграшу нашої лотереї, якщо передплатите «ГУ» або тижневик «Голос України + Тиждень» на II півріччя 1997 року. Надсилайте до редакції листи з позначкою «Лотерея «ГУ-97», де вказіть прізвище, ім'я, по батькові, домашню адресу і вклядіть копію передплатної квитанції. Розіграш — наприкінці липня 1997 року.

Індекс газети українською мовою — 60955, російською — 60997. Передплатна ціна на друге півріччя — 12 зрібень. Експедитори: Велетарів Вольков, Вітчишнін Віктор, Вітчишнін Ігор, студентів, чорнобильців, афганців: 9 зрібень на шість місяців.

Передплатний індекс «Голосу України» — Тижня — 40342. Передплатна ціна на півріччя — 12 зрібень.

ПЕРЕДПЛАТА - 97

У номер

Чим зможуть,
американці допоможуть

У Києві підписано Меморандум про взаєморозуміння між Верховною Радою України та урядом Сполучених Штатів Америки щодо співробітництва в розробці законодавчих актів та розвитку парламенту.

Меморандум підписали заступник Голови Верховної Ради Віктор Мусіяка та виконуючий обов'язки директора Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) Стівен Хедлі. Укладена угода передбачає, зокрема, технічну допомогу українському парламенту від американського уряду в розробці законодавчих актів та метою поліпшення роботи національної законодавчої влади.

У церемонії підписання меморандуму брали участь депутати Верховної Ради та Надзвичайний і Повноважний Посол США в Україні Уільям Грін Міллер.

Зірочок додається

(Початок на 1-й стор.).

Олександр Мороз підкреслює, що економіка України потребує інвестицій і парламент із законодавчої сторони надає всіляку підтримку інвесторам. А сфер економіки, вигідних для капіталовкладень, чимало, наприклад готельний бізнес.

Антоніо Марія Коста заявив, що взаємини між Україною та ЄБРР перебувають на підйомі і покращуються. Банк співробітничав з 26 країнами і постійно відслідковує всі процеси, що відбуваються в них. Щодо України, то банк спостерігає значні позитивні зміни. Було підкреслено, що наша країна перебуває в планах банку на третьому місці за фактором часу розвитку ринкових відносин, за кількістю людей, які працюють з інвестиціями та за їх сумою, яка становить 100 млн. дол. на 1997 рік. У найближчих планах — збільшення внесків до 800—900 млн. дол.

Обговорювалися проблеми, зокрема, готельні, пов'язані з проведенням у Києві в травні наступного року бізнес-форуму під егідою ЄБРР за участю майже 5 тисяч економічних радників, міністрів, бізнесменів більш як із 60 країн. І якщо кількість готельних місць влаштує банк, то якість залишає бажати кращого. Століття має потребу в п'ятизіркових готелях. Парламент України прийняв пропозицію про проведення спільного заходу з групою бізнесменів та журналістів з метою більшої популяризації нашої країни перед очікуваним форумом.

Тимчасову заборону ...
заборонено

Президент України застосував «вето» до Закону України «Про тимчасову заборону підвищення цін та тарифів на житлово-комунальні послуги, що надаються громадянам України». Цей закон, на думку глави держави, суперечить Конституції України, згідно з якою здійснення цінової політики є виключною прерогативою Кабінету міністрів.

Разом з тим Президент дав доручення уряду переглянути передбачуване проектом Державного бюджету на 1997 рік підвищення цін та тарифів на 50 відсотків з 1 червня 1997 року.

Глава держави виходить з того, повідомляє прес-служба Президента, що таке підвищення має здійснюватися, по-перше, поступово, а врахуванням реальних доходів населення; по-друге, одночасно з проведенням житлово-комунальної реформи і поліпшенням якості відповідних послуг, їх демонаполізацією, по-третє, право встановлення квартирної плати та комунальних тарифів має бути передано регіонам.

Уряд погодився з цими пропозиціями Президента.

Ідучи на канікули,
звітують

В Інституті літератури імені Т. Г. Шевченка АН України було проведено прес-конференцію Фонду сприяння розвитку мистецтва України. Збираючись на канікули, правління Фонду звітувало про січнево-квітневий акції, що їх було підтримано, а також зазірнуло у плани. З широким переліку заходів найбільшій резонанс мали ювілейна виставка Т. Яблонської, бенефіс В. Степової, презентація 17—18 номерів альманаху «Хроніка», фестиваль «Юність балету», благодійний концерт «Молодий балет України — дітям Чорнобиля», нова експозиція в музеї М. Булакова, виступи Зразково-показового оркестру Національної гвардії України. В полі уваги Фонду були не лише оригінальні мистецькі проекти, а й молоді таланти, які отримали можливість удосконалювати майстерність за кордоном. Найближчим часом уряд громадськості приверне зіцінований камерним колективом «Київ» перший хорівий фестиваль.

(Початок на 1-й стор.).

Заступник Голови Верховної Ради Віктор Мусіяка, голова Комітету з питань державного будівництва, діяльності рад і самоврядування Олександр Штепенко, заступник голови Комітету з питань бюджету Володимир Пустовийтовський, секретар Комітету з питань базових галузей та соціально-економічного розвитку регіонів Юрій Запорожжєв, заступник голови Тимчасової комісії з опрацювання проекту закону про місцеве самоврядування Валерій Терещук виступили з аналізом окремих розділів цього законодавчого акту.

Щодо основних проблем упровадження закону також висловилися голови обласних та міських рад. Своєю точку зору висловив і Голова Верховної Ради України Олександр Мороз.

Це один із пакетів тих законів, — сказав він, — які мають забезпечувати організацію влади в Україні відповідно до її Конституції.

Уже прийнято, як відомо, закони про Конституційний Суд, про Рахункову палату, про Кабінет міністрів України, про місцеве державне адміністрування. На підході прийняття інших законів.

У порядку законодавчої ініціативи на розгляд Верховної Ради внесено проекти законів про вибори народних депутатів України, про місцеві вибори, про статус депутатів місцевих рад, про адміністративно-територіальний устрій, про столицю України — місто Київ, про місцеві референдуми.

Завершується робота над проектами законів про статус міста Севастополя, про режим комунальної власності, про органи самоорганізації населення та іншими, прийняття яких сприятиме реалізації Закону про місцеве самоврядування в його повному обсязі.

Як відомо, Закон про місцеве самоврядування народжувався непростю, в гострих дискусіях як у Тимчасовій спеціальній комісії, у Верховній Раді, так і на місцях.

Не беручи на себе зобов'язання дати вичерпну характеристику нового Закону про місцеве самоврядування, значну лише, що в підсумку маємо документ, який повністю узгоджується із Конституцією України, відповідає вимогам часу, відображає ситуацію, яка склалася в суспільстві.

З огляду на деякі суперечності між окремими статтями, а також прогалини, які, на жаль, мають місце в новій Конституції України, нам усе ж таки вдалося досягти компромісу з таких досить дискусійних питань. Зокрема: — бути чи не бути місцевому самоврядуванню на рівні районів у містах;

Самоврядування —
магістральний шлях розвитку
нашої державності

— у який спосіб мають обиратися чи формуватися районні та обласні ради як органи місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад; — який обсяг повноважень мають здійснювати ці ради, зокрема тих, які вони повинні відповідно до закону делегувати місцевим державним адміністраціям та з яких останні підзвітні й підконтрольні обласним і районним радам та їм.

Можна по-різному оцінювати відповідні норми прийнятого Верховною Радою закону. Проте в ньому зроблено максимально можливе в межах чинної Конституції України, щоб ці органи місцевого самоврядування, зокрема обласні ради, було наділено достатніми повноваженнями для забезпечення здійснення конституційних функцій — представляти спільні інтереси територіальних громад.

Яким чином районні та обласні ради мають представляти спільні інтереси територіальних громад, сіл, селищ та міст?

По-перше, шляхом управління ними об'єктами комунальної власності, що належать до спільної власності територіальних громад району, області й покликані задовольнити їх спільні потреби.

По-друге, шляхом об'єднання зусиль територіальних громад сіл, селищ, міст та органів місцевого самоврядування під час проведення ними спільних заходів у межах району, області з метою задоволення своїх потреб і забезпечення комплексного розвитку відповідної території.

Важливою формою такої об'єднаності, координаційної діяльності районних та обласних рад є затвердження ними програм соціально-економічного та культурного розвитку відповідних областей та районів, залучення на договірних засадах із місцевих бюджетів коштів для виконання спільних програм, а також окремих проектів.

По-третє, шляхом справедливого перерозподілу між територіальними громадами, сіл, селищ і міст коштів, що їх виділено з державного бюджету для фінансування місцевих бюджетів, вирівнювання фінансових можливостей територіальних громад.

По-четверте, шляхом представництва інтересів системи місцевого самоврядування відповідного регіону (району, області) в взаємодіях із центральними та місцевими органами державної влади, зокрема відповідними місцевими державними адміністраціями, для забезпечення гармонійного соціально-економічного розвитку відповідних регіонів, соціальної захисту їх населення взагалі, кож-

ної територіальній громаді зокрема.

Говорячи про важливість зміцнення зв'язків Верховної Ради України з органами місцевого самоврядування, глава українського парламенту повідомив, що вже намічено здійснити низку заходів з надання органам місцевого самоврядування та посадовим особам методичної допомоги.

Він цілком підтримує пропозицію голів рад і народних депутатів про створення при Верховній Раді методичної ради із представників органів місцевого самоврядування всіх рівнів та їх об'єднань. Зазначений орган, сказав

сказав він, варто зважати на те, що відповідно до п. 10 перехідних положень закону об'єктами спільної власності територіальних громад є майно, передане свого часу державою в установленому порядку до комунальної власності областей і районів.

Необхідно також урахувати, що нині це майно, як відомо, фактично перебуває в управлінні відповідних місцевих державних адміністрацій.

А згідно зі статтею 143 Конституції України та цим законом управління об'єктами спільної власності територіальних громад мають здійснювати районні й обласні ради.

Олександр Мороз, має стати своєрідним координаційним центром для забезпечення зв'язків вищого представницького органу державної влади з органами місцевого самоврядування.

Він детально зупинився на тих питаннях, які відповідно до перехідних положень цього закону слід вирішити негайно, одразу після його офіційного опублікування.

По-перше, зауважив О. Мороз, на чергових сесіях обласних та районних рад необхідно обрати з числа депутатів голів цих рад там, де є вакансії або лежить посаду обіймають особи, яких призначено головами відповідних місцевих державних адміністрацій.

По-друге, потрібно, як передбачено Конституцією та цим законом, утворити виконавчий апарат обласних та районних рад, затвердити його структуру і штати, сформувати персональний склад цього апарату. У Секретаріаті Верховної Ради проведуть роботу старожування працівників апарату обласних рад.

По-третє, треба вирішити питання про делегування відповідним державним адміністраціям повноважень, передбачених статтею 44 цього закону.

Наступним блоком важливих питань Олександр Мороз назвав організацію управління об'єктами комунальної власності, що є спільною власністю територіальних громад.

Розв'язуючи це надзвичайно важливе питання,

Зазначене право винятково належить до їх компетенції, а отже, не може бути делеговане відповідним місцевим державним адміністраціям. І це природно, бо власність про комунальну власність територіальних громад, що вже не є різновидом державної власності, якою вона вважалася до прийняття нової Конституції України.

— Я розумію, — сказав Голова Верховної Ради Олександр Мороз, — що у вас виникли закономірні запитання: яким чином реалізувати це на практиці? Тут треба мати на увазі, що Кабінету міністрів України разом із Фондом державного майна України доручено у двомісячний термін з дня набрання чинності цього закону подати на розгляд Верховній Раді проект Закону України про комунальну власність, в якому, зокрема, визначити правовий режим спільної власності територіальних громад.

«Самоврядування — це магістральний шлях розвитку нашої державності, — зазначає Олександр Мороз. — Тому послідовне додержання і безумовне виконання як радами, так і місцевими державними адміністраціями положень цього закону та Закону «Про місцеве державне адміністрування» сприятиме єдності дій цих органів для забезпечення виконання покладених на них конституційних функцій і повноважень».

Анатолій
КРАСНЯНСЬКИЙ.
Фот.
Олександра КЛИМЕНКА.

Парламентська хроніка

Державний бюджет має бути реальний

Ранкове і денне засідання
11 червня

Верховна Рада продовжила обговорення кандидатур на посади судів обласних судів. Голова Комітету з питань правової політики і судово-правової реформи Володимир Стретович доповів нагородним депутатам про розгляд цих кандидатур на засіданні Комітету, про зауваження, висловлені їм. Під час перерви відбувся голосування.

Ще не прийнято закон про «Державний бюджет на 1997 рік», а Верховна Рада розпочала роботу над бюджетом на 1998 рік. Член Комітету Верховної Ради з питань бюджету Володимир Пехота, який подав народним депутатам проект постанови про основні напрями бюджетної політики на 1998 рік та бюджетну резолюцію, висловлює сподівання, що цим часом, можливо, хоч цього року буде вчасно затверджено основний економічний закон України.

Спираючись на попередні розрахунки і прогнози, зроблені урядом щодо економічного становища України на майбутній рік, Володимир Пехота назвав цифру валового внутрішнього продукту в 110 мільярдів гривень, що на 20 мільярдів більше, ніж минулого року. Та одразу ж застеріг: не треба піддаватися емоції подібних облічків, так як ми вже чули, а треба творити бюджет, виходячи з реальних можливостей.

Торкаючись фінансової політики, проголошеної урядом, доповідач заявив, що треба орієнтуватися на піднесення вироб-

ніцтва, підтримку вітчизняного товариробника.

Одним з головних напрямів майбутньої бюджетної політики доповідач назвав її соціальну спрямованість. Він висловився за негайне повернення людям заборгованих зарплат, пенсій, знецінених заощаджень, за безперервне фінансування закладів і працівників бюджетної сфери.

Пріоритетними напрямками фінансування на наступний рік Володимир Пехота назвав агропромисловий і паливно-енергетичний комплекси України, науку.

Народний депутат України Олександр Шевцов виклав альтернативний проект постанови «Про бюджетну резолюцію», хоча народні обранці, які взяли участь в обговоренні доповідей, назвали варіант Олександра Шевцова скоріше доповненням, а не альтернативою.

В обговоренні бюджетної резолюції взяли участь представники депутатських груп і фракцій.

Проект бюджетної резолюції, запропонований Володимиром Пехотою з урахуванням доповнень Олександра Шевцова, прийнято в першому читанні.

Майже півтори години тривала дискусія довкола проекту закону України про підтвердження гарантії, наданої Україною на користь Корпорації розвитку експорту Канади. Сума кредиту становить 20 млн. доларів. Він надається на термін від 4 до 10 років. Основне призначення чергової позики — запровадження нових технологій виробництва натурального та полівітамінного бета-каротину, препаратів, укріплених підтримки для 6 млн. хворих на серцево-судинні захворювання. Однак ні гарантії «на гарантію» доповідача, заступника міністра фінансів Сергія Макара, ні переконливі цифри в устах міністра охорони здоров'я Андрія Сердюка, ні підтримка колегів у закордонних справах та зв'язках з СНД і з питань охорони здоров'я, ні доповнення окремих депутатів не розбили криги недовіри й парламентарії до потенційної суми долі ще однієї позики. Аналогічними були сильніші за найкрасномовніші цифри бачили міністра. Після кількарічного голосування депутати вирішили повернутися до цього питання ще раз на вечірньому засіданні. Перед обідньою перервою вони сходилися в першому читанні проект закону України про акцизів змін і доповнень до Кодексу України про адміністративні правопорушення (стосовно Міністерства праці).

ЗЛОЖИЛА КОХАНЕЦЬ,
АНАТОЛІЙ КРАСЯНСЬКИЙ,
ФЛОТ СЕРГІЯ КОВАЛЬЧУКА.

Декларуємо доходи

Доходи, одержані в 1995-96 роках народним депутатом України В'ячеславом Блюзом

У 1995 році сума сукупного річного доходу, нарахованого мені і моїм сім'ям, становила 3179 грн. 39 коп. З цих доходів сплачено 586 грн. 98 коп. податків.

У 1996 році сума сукупного річного доходу родини становила 9636 грн. 77 коп. З цих доходів сплачено податків 1581 грн. 93 коп. У власності сім'ї — чотири приватизаційні сертифікати, які нікуди не вкладено. Нерухоме майно — гараж в Полтаві, земельна ділянка в дачно-садовому кооперативі розміром 0,04 га поблизу міста Полтави. Цінне рухоме майно на даний період — мотоцикл марки ММВЗ модель 311212, рік виготовлення — 1992 р. Заощаджень, що містяться у банках України та за кордоном, не маю. Родина складається з чотирьох чоловік: дружина працює економістом, донька — студентка, син навчається у військовому ліцеї.

Доходи, одержані з 1 січня по 31 грудня 1996 року народним депутатом Олександром Бурчаківським

Сума нарахованого доходу становить 9722 грн. 67 коп. Сума утриманого податку — 1708 грн. 04 коп.

Доходи, одержані з 1 січня по 31 грудня 1996 року народним депутатом Анатолієм Крюківським

Тимчасово мешкаю в Києві. У складі сім'ї дружина, яка проживає в Севастополі. У 1996 році сума сукупного річного доходу, нарахованого мені за місцем основної роботи, становила 5815 грн. 96 коп. Сума сплачених податків — 512 грн. 04 коп. У 1996 році сума сукупного пенсії, нарахованої мені і дружині, становила 2626 грн. 67 коп. Інших грошових доходів моя родина не одержувала. Сімейних заощаджень, що містяться в банках, не маю. Нерухоме майно в 1996 році становило трикімнатна квартира в Севастополі загальною площею 70 кв. метрів. Квартиру приватизовано в листопаді 1993 року. Цінних паперів не маю.

Відомості про доходи народні депутати подали згідно з ч.3 ст.63 Закону України «Про боротьбу з корупцією».

ВETERАНИ СХВАЛЮЮТЬ І ЗАКЛИКАЮТЬ

Рада ветеранів війни, праці та військової служби України звернулася до Голови Верховної Ради Олександра Мороза і народних депутатів з листом, в якому наголошується, що старше покоління нашого народу схвалою договори й угоди, підписані несподівано керівниками України та Росії. Це кладає певні невизначеності й напругу у відносинах між двома державами, відкриває нові можливості співробітництва у сферах економіки, культури, підвищення добробуту народів.

Ветерани закликають парламентаріїв якнайшвидше ратифікувати названі документи.

Художники і патріоти мають пільги

Нарешті столичний об'єднує, отримує роз'яснення загальною мовою: масові поєди на прилавках магазинів табличок з написом «Товари вітчизняного виробництва».

Столичне життя

Відомості до такої патріотичної реклами торговельні організації змусили травневе розпорядження голови Київської держадміністрації «Про оренду нерухомого майна (будівель, споруд, приміщень) в м. Києві».

Відповідно до цього документа вартість оренди нежитлових приміщень, що перебувають у комунальній власності, «відскочила» в середньому в 2,5—3 рази, а для підприємств ігрового та рекламного бізнесу й вище!

Як пояснив на прес-конференції перший заступник голови міської держадміністрації Станіслав Сташевський, насправді йдеться не про підвищення, а про впровадження орендних ставок.

Згідно з чинною методикою Кабміну, максимальну ставку оренди плати облічують від залишкової балансової вартості приміщення без урахування мисля його розташування. Центр міста забудовувався в 50-ті

роки, тому будинки на Хрещатику та навколишніх вулицях формально мають мізерну балансову вартість...

В результаті, скажімо, СП «Регіна бізнес-центр» шомасія сплатувало до столичної казни по 4,5 гривні за метр квадратний орендованої площі і водночас давало своє приміщення в суборенду за ціною від 40 до 70 доларів США. Загалом через таку систему нарахування оренди плати місто щороку втрачало близько 8 млн. гривень за метр квадратний.

Видинні ж комерційні та посередницькі структури сплатуватимуть показовіше 60, підприємства виробничої сфери — до 10, ресторани — до 22, юридичні фірми (і державні, і приватні) —

до 20, торгівля — до 25 гривень за метр квадратний.

Якщо на прилавках магазинів 70 відсотків товарів — вітчизняні, він може розраховувати на пільги (тут, власне, й криється секрет вищезгаданих табличок). За пільговими ставками облічують також оренду плати для магазинів, в яких продається дитяче харчування, для ветеранських організацій та творчих спілок (20 копійок за кв. м).

Спеціальна комісія міськдержадміністрації з питань використання комунальної власності ухваляла надавати пільги з оренди плати й іншим організаціям — за наявності вагомих підстав.

ГАННА РОМАНЦОВА.

Голими руками врожай не виростити

Техніка для села: можливість вирішити цю проблему існує

У 1992 році уряд затвердив Національну програму виробництва технологічних колекторів машин і устаткування для сільськогосподарства, харчової та переробної промисловості. Про шляхи її реалізації розповідає Володимир КРАВЧУК, народний депутат України, заступник міністра — директор Державного департаменту тракторного і сільськогосподарського машинобудування.

— Програмою передбачено виготовити понад 3,5 тисячі найменувань машин і обладнання. Цей комплекс можна розділити на п'ять основних напрямів: енергетичні засоби (трактори, самохідні шасі, навантажувачі та причепи тощо), машини для розливання, техніка для тваринництва, машини для харчової та переробної промисловості, а також прилади та засоби вимірювання для цих галузей.

Сьогодні в Україні налагожено виробництво близько 1600 найменувань машин, з них більше 400 — нові розробки. Щороку підприємства освоюють 80 — 90 одиниць нових видів техніки (для порівняння: у колишньому Радянському Союзі вся промисловість освоювала за рік

близько 20—25 одиниць). І це за умови, що фінансове забезпечення галузі становить 10 відсотків від потреби.

Окрім цього, у процесі розробки — 1300 найменувань машин, виготовлено дослідні зразки 600 машин, 420 пройшли попередні випробування, а 360 — державні і готові до серійного виробництва. Отже, можна з упевненістю говорити, що країна має науково-технічний і виробничий потенціал, спроможний повністю забезпечити сільське господарство вітчизняною технікою.

Однак на цьому шляху є серйозні перешкоди. Мова йде про конкурентоспроможність цієї техніки. В цьому напрямку йде робота з метою доведення вітчизняних конструкцій машин до

рівня світових стандартів, а також налагодження спільного із закордонними підприємствами випуску кращих моделей сільськогосподарських машин. Практично 30 відсотків підприємств галузі мають контакти з іноземними фірмами. Можна навести як приклад продуктивної спільної роботи виробничого комплексу машин для вирощування і збирання цукрових буряків. Зокрема, комбінатові групопроборні агрегати на зразок «Борона» (Німеччина), сіялки пневматичного точного висіву зразок «Невмосе» (Франція) та «Мультикор» (Німеччина) тощо. У співдружності із зарубіжними фірмами Львівським машинобудівним підприємством освоєно оприскувачі, які за якістю та надійністю не поступаються іноземним зразкам, проте вартість їх удвічі менша.

Комплексно вирішується питання розробки і виробництва й інших машин для обробки ґрунту, посіву та посадки сільськогосподарських культур, зрошення та захисту рослин, підняття та внесення мінеральних добрив, збирання кормів. Додатково організовано виробництво понад 700 найменувань запасних частин, передусім для зернозбиральної техніки.

У контексті конкурентоспроможності постає проблема щодо налагодження обслуговування техніки. Як-от кілька років тому техніка була де-

шевою, існувала цілісна система технічного обслуговування за ремонту машин, то нині ця відомо ситуація змінилася. Тому передбачено організацію регіональних технічних центрів перепідготовки і післяпродажного сервісу, а також відповідного технічного обслуговування і гарантійного ремонту.

Проблеми, яку техніку купити сьогодні, практично не існує. Вона в істоту. Зокрема, де взяти кошти на фінансове забезпечення розробки і налагодження серійного виробництва. Раніше, якщо машина пройшла випробування, завод брав позику у держави, що передбачалося бюджетом, і освоював її виробництво. На жаль, таких коштів сьогодні немає. Відкрито скажу — виробники покладають певну надію на Закон «Про списання та реструктуризацію податкової заборгованості платників податків станом на 1 січня 1997 року», ухвалений Верховною Радою. Зокрема, передбачено списати безнадійні борги до 1993 року, а за період з 1994 по 1997 рік — реструктуризувати. Йдеться тільки про податок на додану вартість (крім товарів, що імпортується), податок на прибуток підприємств, плату за землю, збір до Державного інноваційного фонду, збір до Чорнобильського фонду та комунальний податок. Загалом це забезпечить реструктуризацію 20 відсотків боргів, а не об'єднано, щоб вона пройшла хоча б на 50 відсотків. Тому слід сплатити податки в іншій формі: борги минулого зарахувати як сплату боргів у цьому році.

Це суттєво поліпшило б фінансове становище підприємств.

Для фінансового забезпечення розробки створюються також позабюджетні фонди цільового призначення, кошти з яких надходять підприємствам, що задіяні у створенні нової техніки для АПК. Інша проблема — за що купити? Сподіваємося, підвищити платоспроможність сільського господарства прийнятий Закон «Про зупинення спадку сільськогосподарського виробництва та продовольче забезпечення країни у 1997 — 1998 роках». Зокрема, передбачається проголосити на п'ять років заборгованість сільськогосподарських товаровиробників та інших підприємств з переробки сільськогосподарської продукції без урахування відсотків, а суми нарахованих пені та штрафів списати як безнадійні до погашення.

Головне, що відповідно до зазначеного закону, починаючи з цього року, підприємства вітчизняного машинобудування можуть надавати товаровиробникам техніку на умовах довгострокової оренди. Кошти для цього передбачається вивести з державного бюджету на зворотній основі. Отже, якщо держава не зможе надати певну фінансову допомогу господарствам, то це питання частково вирішується шляхом технічного кредиту. Саме таке поєднання науково-технічного потенціалу виробників із законодавчою підтримкою замовників може вирішити проблему забезпечення АПК необхідною технікою.

Хроніка. Факти. Події

• Токіо

Розписали візит по хвилинах

Триває офіційний візит до Японії делегації представників ділових кіл України на чолі з головою УСПП Анатолієм Кінахом. Про велику зацікавленість японської сторони, які повідомили «ГУ» в Посольстві України в Японії, свідчить той факт, що тиждень перебування нашої делегації розписано майже по хвилинах.

У програмі візиту зустрічі та переговори з багатьма провідними японськими компаніями та корпораціями, наприклад, «Нісесо Іаї», «Міцубі», «Сумітомо», «Марубіні», «Міцубісі», «Ітоху»... А голова Національного банку України Віктор Ющенко, який також входить до складу делегації, продовжить переговори щодо розміщення на японському фондовому ринку українських цінних паперів. Заплановано зустрічі із заступниками міністрів міжнародної торгівлі та промисловості п. Хосокано, закордонних справ п. Комурою, фінансів п. Като.

• Прага

Не треба було виключати

Перевагою у два голоси на користь урядової коаліції — 101 : 99 — парламент Чехії висловив востанок довіри кабінетові прем'єр-міністра Вацлава Клауса. «За» підтримку уряду голосували депутати від «правих» партій урядової коаліції, «проти» — соціал-демократи, комуністи та республіканці. Вирішальним виявився голос незалежного парламентарія Йозефа Вагнера, виключеного недавно з соціал-демократичної партії.

• Гаага

Африка визріла

Із закликом надати Африці місце постійного члена Ради Безпеки ООН виступив президент ПАР Нельсон Мандела. В інтерв'ю голландській газеті «Алхемейн дах-блад» він підкреслив, що Африка вже досить визріла політично, щоб бути там представленою.

• Алжир

На сім партій стало менше

В Алжирі оголошено про розпуск семи політичних партій. Основою для рішення суду алжирської столиці став новий закон про діяльність політичних партій, згідно з яким їх програми не повинні мати лозунги релігійного чи націоналістичного характеру.

• Пекін

Великі справи вершаться вночі

Голова КНР Цзянь Цзямін очолює китайську делегацію, яка візьме участь у церемонії передачі Гонконгу під юрисдикцію КНР у ніч з 30 червня на 1 липня цього року. Глава китайської держави візьме також участь у церемонії оголошення про створення Особливого адміністративного району Сянган та приведення до присяги членів першого уряду району.

За повідомленнями кореспондентів «ГУ» та зарубіжних агентств.

У Придністров'ї все спокійно.
Але українські миротворці не завадять

НЕЗАБАРОМ до Києва має прибути делегація невідомої Придністровської Молдавської Республіки на чолі з її лідером Ігорем Смирновим. Розповісти про ситуацію в регіоні та про миротворчу участь України спеціальний кореспондент «Голосу України» попросив повітового представника Президента України в переговорному процесі з політичного врегулювання в Придністровському регіоні Республіки Молдова Євгена ЛЕВИЦЬКОГО.

— Євгене Вікторовичу, чи можна говорити про якусь принципово нову «придністровську» ситуацію після підписання 8 травня в Москві меморандуму про нормалізацію відносин між Кишиневом і Тирасполем?

— Головним підписанням меморандуму розблоковано переговорний процес між сторонами. Нагадаю, що паравою цей документ ще 1993 року керівниками Молдови й Придністровського регіону. Але згодом Кишинів відмовився його підписати, аргументуючи тим, що положення меморандуму про створення спільної держави суперечать Конституції Молдови. Переговори було припинено, оскільки придністровська сторона висувала умовою подальшої роботи саме підписання меморандуму.

Досягати повноцінної діалогу вдаючись спільними зусиллями лише після президентських виборів у Молдову — на початку цього року. Треба, однак, зважити, що меморандум не є досконалим документом і укладено його з однією метою — покласти переших на шляху переговорів. Документ мав чимало положень, які й нині тріаються Кишиневом і Тирасполем по-різному. Через те сторони-гаранти — Україна, Росія та ОБСЄ

—ухвалили спільну заяву, ідея якої така: меморандум не може суперечити нормам міжнародного права. Другої сторони не повинні трактувати його кожен по-своєму.

Що відбувається нині? Нещодавно на зустрічі керівництва Молдови й Придністровського регіону було ухвалено негайно розпочати «новітні» переговори. Створено низку спільних комісій з питань економіки, культури, освіти, митниці, а також комісія з вироблення документа про остаточне врегулювання конфлікту, оскільки тут підходять і погляди сторін залишаються різними. Придністров'я, скажімо, наполягає на ухваленні документа у вигляді договору між двома суб'єктами. Кишинів, керуючись нормами міжнародного права та положеннями спільної заяви сторін-гарантів, наполягає на створенні закону про особливий статус регіону, де Придністров'ю було б надано права автономії, але у складі Республіки Молдова. Таку саму позицію відстоюють Україна та Росія: ми маємо бути гарантами територіальної цілісності Молдови, і надання особливого статусу Придністров'ю.

На умові України, неподалік було б установити прями контакти між конкретними міністерствами, відомствами, організаціями та підприємствами з обох боків Дністра. Тобто залучити й їх до діалогу. Хай послідується й повідомлять про своє бачення проблеми експертам, які працюють над документом щодо остаточного врегулювання конфлікту. Ми вважаємо, що коли буде такий банк даних про бачення відносин «нізмиами», то працювати над документом стане значно легше. Цю пропозицію Україна внесла на зустрічі керівництва Молдови й Придністров'я та на засіданні груп експертів.

Повертаючись до підписаного в Москві меморандуму, я б підкреслив ще декілька важливих моментів. Після підписання з'явилися повноваження, юридично оформлені країни-гаранти. До того ж, робота над меморандумом переконана, що Україна й Росія можуть плідно співробітничати, допомагати третій країні розв'язувати болючі питання.

Меморандум закликає сторони зобов'язатися цього не допускати. Отже, справа дійшла до юридичного оформлення їхніх відносин.

Якщо немає загрози війни, то чи є потреба в українських миротворцях, які плановано ввести до регіону?

— Справді, торік із проханням про введення до Придністров'я українського миротворчого контингенту до нас звернулася придністровська сторона, а нещодавно й молдавська. Це зовсім не означає, що ситуація там напружена і є

потреба у додаткових військових силах. Просто така участь України певною мірою інтернаціоналізує миротворчі зусилля. А присутність українських миротворців стане додатковим фактором стабільності в регіоні. Адже все-таки не слід забувати, що тут алаєся кров і частина людей добре пам'ятає ті події. Потім поступово ми перейдемо від військової присутності до присутності спостерігачів. Але нині, до того, як буде узаконено статус регіону, треба бути спокійними, щоб не спричинити нових конфліктів, що військові дії ніколи не повторяться.

— Яку мету матиме візит делегації Придністров'я до Києва?

— Це робочий візит. Україна значно активізувала свою роботу як країна-гарант і ставиться до своїх обов'язків відповідально. Наступний візит придністров'я має два аспекти. Перший — політичний: консультації щодо вироблення остаточного документа. Другий — економічний. Як сказав у Києві Президент України Леонід Кучма, паралельно з політичним врегулюванням конфлікту нам усім разом потрібно розв'язувати й питання економічного відродження регіону, поліпшення добробуту людей. А оскільки ситуація нині така, що Придністров'я живе окремим життям, то співробітництво лише із Кишиневом цього не досягне. Тобто у Києві обговорюватимуться й питання встановлення регіональних зв'язків між Придністров'ям та сусідніми українськими областями.

Інтерв'ю взяв Анатолій МАРЦІНОВСЬКИЙ. Тирасполь—Київ.

Експрес-інтерв'ю

Чехів цікавить не тільки наша сировина

ЕКОНОМІЧНЕ співробітництво України і Чехії, а точніше, проблеми, які його гальмують, були головною темою всіх переговорів Голови Палати депутатів Мілоша Земана під час його перебування в Києві. Він мав зустріч з керівниками підприємств. Очевидно, важко добулося наслушатися сказів від земляків, — зазначила кореспондент «ГУ» Наталія ФІЛАПЧУК наві Земана. — Що не влаштовує чеських інвесторів у нашій економіці?

— Ось лише один приклад. Уявіть собі ситуацію, коли фірма, що поставляє

чеські деталі для верстатів, вироблених у Чехії, змушена забезпечувати свою

продукцію... українськими сертифікатами. Ситуація, на перший погляд, комічна. Та за нею — велика проблема. А якщо взяти до уваги, що українська сторона досі не підготувала списки товарів, які мають пройти сертифікацію в Україні, та лабораторії, котрі б здійснювали, то обидві сторони втрачають час і гроші. Нині це питання нібито вже почало розв'язувати, але воно не єдине.

Минув час простого обміну чеських товарів на українську сировину. Розпочинається новий процес у наших економічних відносинах, коли чеські бізнесмени зможуть вкладати гроші в українські підприємства і створювати СП. Перспективи великі, і уже є конкретні проекти. Нині необхідно забезпечити такі умови, за яких би цей «процес» відбувся успішно.

Досвідно

Заробляють на хліб, викрадаючи... людей

НІМЕЦЬКИЙ журнал «Штерн» змальовує картини жалючого життя в Чечні, де викрадають людей, жорстоко вбивають заробити гроші. Уривки зі статті цього журналу наводив радіо «Дойче велле» в традиційному огляді преси.

«Сім тижнів 55-річний італійський фотограф Мауро Галлігані провів у полоні у викрадачів. Його захопили 23 лютого на околиці Грозного. Вандити оточили машину фотографа, витягли Мауро назовні та побили. Спочатку його тримали в якомусь замкненому цеху, потім пере-

возили із квартири на квартиру. Ліпше Галлігані тривалих переговорів Мауро відпустили.

У зубоکیل Чечні «торгівля» людьми — єдиний процвітаючий бізнес. За останні місяці з метою викупу викрадено 19 іноземців. «Небезпека загрожує кожному, в кого, на думку викрадачів, можуть бути гроші», — попереджає швейцарець Тім Гольдманин, який подорожував очолював місію ОБСЄ у Грозному. «Людей крадуть, як скотину», — погоджується з ним одна із чеських газет.

Із квітня минулого року в Чечні панує мир, але він не приніс спокою. Країна поринає у хаос. Сотні бойовиків раптом залишилися не при-

справі. Одразу ж розгорілися старі конфлікти, клани воюють між собою. На центральному ринку в Грозному торгують автоматами й глушителями. Пропонують навіть міни — по 20 тисяч російських рублів за одну. Чечня буквально всіяна мінами. Особливо їх багато у сільській місцевості. Наприклад, гірське селище Вамут довго ще буде непрацюючим для життя через величезну кількість міни на полях.

А тим часом Росія відмовляється платити за руйнації, спричинені війною, хоча для відродження Чечні необхідні чималі кошти. Панує жалючий безробіття, але й той, хто має роботу, часто місяцями не отримує зарплати...»

Хто сміється останній

І все ж він на коні!

За дообсмом найкращого шахіста всіх часів і народів Гаррі Каспарова і комп'ютера Дип Блю стечає, певно, в усіх країнах. Як пам'ятає, історик людський інтелект переміг електронний. Але нещодавно, під час другого матчу, Каспаров програв суперником-машині.

Проте більшість уболівальників не сприйняли програш Гаррі як поразку грошейстера. Британська газета «Дейлі телеграф» писала, що слід уважати переможеного тільки тому, що він протримався так довго. Адже Дип Блю може програти 200 мільйонів операцій за секунду, тоді як професійному шахісту за той же час під силу обміркувати тільки два ходи.

Та Гаррі Каспаров, попри програш, таки залишився на коні. Принаймні відкриття нещодавно в Тель-Авіві Шахова академія названа іменем цього грошейстера, а не якогось комп'ютера. До речі, заступником на відкритій академії, чемпіоном світу з шахів Гаррі Каспаров залився про бажання ще раз зіграти партію з Дип Блю. На думку Каспарова, він програв тільки через «психологічний тиск та втоми, тоді як на електронного супротивника не впливали ані зіпсовані кондиціонери, ані гамір у залі». З ним погоджуються всі інші грошейстери: інтелекст Каспарова витягав за електронний «місце» комп'ютера, і шахіст довів це, якщо йому створять відповідні умови.

Ольга КОЗЛОВА.

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про місцеве самоврядування в Україні

Цей Закон відповідно до Конституції України визначає систему та гарантії місцевого самоврядування в Україні, засади організації та діяльності, правового статусу і відповідальності органів та посадових осіб місцевого самоврядування

Розділ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Основні терміни, використані в цьому Законі

Основні терміни, використані в цьому Законі, мають таке значення:

територіальна громада — жителі, об'єднані постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільне об'єднання жителів кількох сіл, що мають єдиний адміністративний центр; адміністративно-територіальна одиниця — область, район, місто, район у місті, селище, село;

місцевий референдум — форма прийняття територіальною громадою рішень з питань, що належать до відання місцевого самоврядування, шляхом прямого голосування;

загальні збори — зібрання всіх чи частини жителів села (сіл), селища, міста для вирішення питань місцевого значення;

представницький орган місцевого самоврядування — виборний орган (рада), який складається з депутатів і відповідно до закону наділяється правом представляти інтереси територіальної громади і приймати від її імені рішення;

районні та обласні ради — органи місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ та міст;

загальний склад ради — кількісний склад депутатів ради, визначений радою відповідно до закону;

склад ради — кількість депутатів, обраних до відповідної ради, повноваження яких визначено і не припинено в установленому законом порядку;

правомочний склад ради — кількість депутатів, обраних до відповідної ради, повноваження яких визначено і не припинено в установленому законом порядку, яка становить не менш як дві третини від загального складу ради;

виконавчі органи ради — органи, які відповідно до Конституції України та цього Закону створюються сільськими, селищними, міськими, районними та містами (у разі їх створення) радами для здійснення виконавчих функцій і повноважень місцевого самоврядування у межах, визначених цим та іншими законами;

органи самоорганізації населення — представницькі органи, що створюються частиною жителів, які тимчасово або постійно проживають на відповідній території в межах села, селища, міста, посадова особа місцевого самоврядування — особа, яка працює в органах місцевого самоврядування, має відповідні посадові повноваження у здійсненні організаційно-розпорядчих та консультативно-дорадчих функцій і отримує заробітну плату за рахунок місцевого бюджету;

делеговані повноваження — повноваження органів виконавчої влади, надані органам місцевого самоврядування законом, а також повноваження органів місцевого самоврядування, які передаються відповідним місцевим державним адміністраціям за рішенням районних, обласних рад;

право комунальної власності — право територіальної громади володіти, доцільно, економічно, ефективно користуватися і розпоряджатися на свій розсуд і в своїх інтересах майном, що належить їй, як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування;

бюджет місцевого самоврядування (місцевий бюджет) — план утворення і використання фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення функцій та повноважень місцевого самоврядування;

районний бюджет — план утворення і використання фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення спільних інтересів територіальних громад сіл, селищ, міст районного значення, вико-

нання місцевих програм, здійснення бюджетного вирівнювання; обласний бюджет — план утворення і використання фінансових ресурсів, необхідних для забезпечення спільних інтересів територіальних громад, виконання місцевих програм, здійснення бюджетного вирівнювання;

поточний бюджет — доходи і видатки місцевого бюджету, які утворюються і використовуються для покриття поточних видатків;

бюджет розвитку — доходи і видатки місцевого бюджету, які утворюються і використовуються для реалізації програм соціально-економічного розвитку, збільшення матеріально-фінансової бази;

мінімальний бюджет місцевого самоврядування — розрахунковий обсяг місцевого бюджету, необхідний для здійснення повноважень місцевого самоврядування на рівні мінімальних соціальних потреб, який гарантується державою;

мінімальний рівень соціальних потреб — гарантований державою мінімальний рівень соціальних послуг на душу населення в межах усієї території України;

самооподаткування — форма залучення на добровільній основі за рішенням зборів громадян за місцем проживання коштів населення відповідної території для фінансування разових цільових заходів соціально-побутового характеру.

Стаття 2. Поняття місцевого самоврядування

1. Місцеве самоврядування в Україні є гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади — жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста — самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України.

2. Місцеве самоврядування здійснюється територіальними громадами сіл, селищ, міст як безпосередньо, так і через сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи, а також через районні та обласні ради, які представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст.

Стаття 3. Право громадян на участь у місцевому самоврядуванні

1. Громадяни України реалізують своє право на участь у місцевому самоврядуванні за належністю до відповідних територіальних громад.

2. Будь-які обмеження права громадян України на участь у місцевому самоврядуванні залежно від їх раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, терміну проживання на відповідній території, за мовними чи іншими ознаками забороняються.

Стаття 4. Основні принципи місцевого самоврядування

Місцеве самоврядування в Україні здійснюється на принципах:

- народодавцтва;
- гласності;
- колегіальності;
- поєднання місцевих і державних інтересів;
- вибірності;
- правової, організаційної та матеріально-фінансової самостійності в межах повноважень, визначених цим та іншими законами;
- підзвітності та відповідальності перед територіальними громадами їх органів та посадових осіб;
- державної підтримки та гарантії місцевого самоврядування;
- судового захисту прав місцевого самоврядування.

Стаття 5. Система місцевого самоврядування

1. Система місцевого самоврядування включає:

- територіальну громаду;
- сільську, селищну, міську раду;
- сільського, селищного, міського голову;
- виконавчі органи сільської, селищної, міської ради;
- районні та обласні ради, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст;
- органи самоорганізації населення.

2. У містах з районним поділом за рішенням територіальної громади міста або міської ради відповідно до цього Закону можуть утворюватися районні в місті ради. Районні в містах ради утворюють свої виконавчі органи та обирають голову ради, який одночасно є і головою її виконавчого комітету.

Стаття 6. Територіальні громади

1. Первинним суб'єктом місцевого самоврядування, основним носієм його функцій і повноважень є територіальна громада села, селища, міста.

2. Територіальні громади сусідніх сіл можуть об'єднуватися в одну територіальну громаду, створювати єдині органи місцевого самоврядування та обирати єдиного сільського голову.

3. Добровільне об'єднання територіальних громад відбувається за рішенням місцевих референдумів відповідних територіальних громад сіл. Таке рішення є наданням згоди на створення спільних органів місцевого самоврядування, формування спільного бюджету, об'єднання комунального майна.

4. Вихід із складу сільської громади здійснюється за рішенням референдуму відповідної територіальної громади.

5. У містах з районним поділом територіальні громади районів у містах діють як суб'єкти права власності.

Стаття 7. Місцевий референдум

1. Місцевий референдум є формою вирішення територіальною громадою питань місцевого значення шляхом прямого волевиявлення.

2. Предметом місцевого референдуму може бути будь-яке питання, віднесені Конституцією України, цим та іншими законами до відання місцевого самоврядування.

3. На місцевий референдум не можуть бути внесені питання, віднесені законом до відання органів державної влади.

4. Рішення, прийняті місцевим референдумом, є обов'язковими для виконання на відповідній території.

5. Порядок призначення та проведення місцевого референдуму, а також перелік питань, що вирішуються виключно референдумом, визначаються законом про референдуми.

Стаття 8. Загальні збори громадян

1. Загальні збори громадян за місцем проживання є формою їх безпосередньої участі у вирішенні питань місцевого значення.

2. Рішення загальних зборів громадян вживаються органами місцевого самоврядування в їх діяльності.

3. Порядок проведення загальних зборів громадян за місцем проживання визначається законом та статутами територіальних громад.

Стаття 9. Місцеві ініціативи

1. Члени територіальної громади мають право ініціювати розгляд у раді (в порядку місцевої ініціативи) будь-якого питання, віднесенного до відання місцевого самоврядування.

2. Порядок внесення місцевої ініціативи на розгляд ради визначається представницьким органом місцевого самоврядування або статутами територіальних громад.

3. Місцева ініціатива, внесена на розгляд ради у встановленому порядку, підлягає обов'язковому розгляду на відкритому засіданні ради за участю

членів ініціативної групи з питань місцевої ініціативи.

4. Рішення ради, прийняте за питання, внесенного на її розгляд шляхом місцевої ініціативи, обнародується в порядку, встановленому представницьким органом місцевого самоврядування або статутами територіальних громад.

Стаття 10. Ради — представницькі органи місцевого самоврядування

1. Сільські, селищні, міські ради є органами місцевого самоврядування, що представляють відповідні територіальні громади та здійснюють від їх імені та в їх інтересах функції і повноваження місцевого самоврядування, визначені Конституцією України, цим та іншими законами.

2. Обласні та районні ради є органами місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст, у межах повноважень, визначених Конституцією України, цим та іншими законами.

3. Представницькі органи місцевого самоврядування, сільські, селищні, міські голови, виконавчі органи місцевого самоврядування діють за принципом розподілу повноважень у порядку і межах, визначених цим та іншими законами.

4. Порядок формування та організації діяльності рад визначається Конституцією України, цим та іншими законами, а також статутами територіальних громад.

Стаття 11. Виконавчі органи рад

1. Виконавчими органами сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх створення) рад є їх виконавчі комітети, відділи, управління та інші створювані радами виконавчі органи.

2. Виконавчі органи сільських, селищних, міських, районних у містах рад є підконтрольними і підзвітними відповідним радам, а з питань здійснення делегованих їм повноважень органів виконавчої влади — також підконтрольними відповідним органам виконавчої влади.

3. У сільських, селищних, міських, районних у містах рад, які налічують до 500 жителів, за рішенням відповідної територіальної громади або сільської ради виконавчий орган ради може не створюватися. У цьому випадку функції виконавчого органу ради (крім розпорядження земельними та природними ресурсами) здійснює сільський голова одноособово.

Стаття 12. Сільський, селищний, міський голова

1. Сільський, селищний, міський голова є головною посадовою особою територіальної громади відповідно села (добровільного об'єднання в одну територіальну громаду жителів кількох сіл), селища, міста.

2. Сільський, селищний, міський голова обирається відповідною територіальною громадою на основі загального, рівного, прямого виборчого права шляхом таємного голосування строком на чотири роки в порядку, визначеному законом, і здійснює свої повноваження на постійній основі.

3. Сільський, селищний, міський голова очолює виконавчий комітет відповідної сільської, селищної, міської ради, головує на її засіданнях.

4. Сільський, селищний, міський голова не може бути депутатом будь-якої ради, сумішати свою службову діяльність з іншою посадою, в тому числі на громадських засадах (крім викладацької, наукової та творчої роботи у позаробочий час), займатися підприємницькою діяльністю, одержувати від цього прибуток.

5. На сільських, селищних, міських голів поширюються повноваження та гарантії депутатів рад, передбачені за-

(Продовження на 6-13-й стор.)

коном про статус депутатів рад, якщо інше не встановлено законом.

Стаття 13. Громадські слухання
1. Територіальна громада має право проводити громадські слухання — зустрічатися з депутатами відповідної ради та посадовими особами місцевого самоврядування, під час яких члени територіальної громади можуть заслуховувати їх, порушувати питання та вносити пропозиції щодо питань місцевого значення, що належать до відання місцевого самоврядування.

2. Громадські слухання проводяться не рідше одного разу на рік.

3. Пропозиції, які вносяться за результатами громадських слухань, підлягають обов'язковому розгляду органами місцевого самоврядування.

4. Порядок організації громадських слухань визначається статутом територіальної громади.

Стаття 14. Органи самоорганізації населення

1. Сільські, селищні, міські, районні в місті (у разі їх створення) ради можуть дозволити за ініціативою жителів створювати будинкові, вуличні, квартальні та інші органи самоорганізації населення і наділяти їх частиною власної компетенції, фінансів, майна.

2. Правовий статус, порядок організації та діяльності органів самоорганізації населення за місцем проживання визначаються законом.

Стаття 15. Форми добровільного об'єднання органів місцевого самоврядування

1. Органи місцевого самоврядування з метою більш ефективного здійснення своїх повноважень, захисту прав та інтересів територіальних громад можуть об'єднуватися в асоціації та інші форми добровільних об'єднань, які підлягають реєстрації відповідно до законодавства в органах Міністерства юстиції України.

2. Органи місцевого самоврядування та їх асоціації можуть виходити до відповідних міжнародних асоціацій, інших добровільних об'єднань органів місцевого самоврядування.

3. Асоціаціям та іншим добровільним об'єднанням органів місцевого самоврядування не можуть передаватися повноваження органів місцевого самоврядування.

Стаття 16. Організаційно-правова, матеріальна і фінансова основи місцевого самоврядування

1. Органи місцевого самоврядування є юридичними особами і наділяються цим та іншими законами власними повноваженнями, в межах яких діють самостійно і несуть відповідальність за свою діяльність відповідно до закону.

2. Органам місцевого самоврядування законом можуть надаватися окремі повноваження органів виконавчої влади, у здійсненні яких вони є підконтрольними відповідним органам виконавчої влади.

3. Матеріальною і фінансовою основою місцевого самоврядування є рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, позабюджетні цільові (в тому числі валютні) та інші кошти, земля, природні ресурси, що є у комунальній власності територіальних громад, сіл, селищ, міст, районів у містах, а також об'єкти їхньої спільної власності, що перебувають у управлінні районних і обласних рад.

4. Рішення про наділення міських рад правами щодо управління майном і фінансовими ресурсами, які є у власності територіальних громад районів у містах, приймається на місцевих референдумах відповідних районних у містах громад. У разі якщо територіальна громада району в місті внаслідок референдуму не приймає рішення про передачу права управління майном та фінансами відповідній міській раді, а територіальна громада міста або міська рада не прийняла рішення про створення органів місцевого самоврядування районів у місті, міська рада здійснює управління майном та фінансовими ресурсами, які є у власності територіальних громад районів у містах, та несе відповідальність перед громадою відповідного району у місті.

5. Від імені і в інтересах територіальних громад права суб'єкта комунальної власності здійснюють відповідні ради.

6. Місцеві бюджети є самостійними, вони не включаються до Державного бюджету України, бюджету Автономної Республіки Крим та інших місцевих бюджетів.

7. Органи місцевого самоврядування

з урахуванням місцевих умов і особливостей можуть перерозподіляти між собою на підставі договорів окремі повноваження та власні бюджетні кошти.

8. Сільська, селищна, міська, районна в місті (у разі її створення) рада може наділяти частину своїх повноважень органи самоорганізації населення, передавати їм відповідні кошти, а також матеріально-технічні та інші ресурси, необхідні для здійснення цих повноважень, здійснює контроль за їх виконанням.

9. Сільські, селищні, міські, районні у містах, районні, обласні ради мають печатки із зображенням Державного Герба України і своїм найменуванням, рахунки в банках України.

Стаття 17. Відносини органів місцевого самоврядування з підприємствами, установами та організаціями, що перебувають у комунальній власності відповідних територіальних громад

Відносини органів місцевого самоврядування з підприємствами, установами та організаціями, що перебувають у комунальній власності відповідних територіальних громад, будуються на засадах їх підпорядкованості, підзвітності та підконтрольності органам місцевого самоврядування.

Стаття 18. Відносини органів місцевого самоврядування з підприємствами, установами та організаціями, що не перебувають у комунальній власності відповідних територіальних громад

1. Відносини органів місцевого самоврядування з підприємствами, установами та організаціями, що не перебувають у комунальній власності відповідних територіальних громад, будуються на договірній і податковій основі та на засадах підконтрольності у межах повноважень, наданих органам місцевого самоврядування законом.

2. З питань, віднесених до відання органів місцевого самоврядування, на їх вимогу підприємства, установи та організації, що не перебувають у комунальній власності відповідних територіальних громад, надають відповідну інформацію.

3. Органи місцевого самоврядування можуть виступати з ініціативою щодо перевірок, а також організовувати проведення перевірок на підприємствах, в установах та організаціях, що не перебувають у комунальній власності, з питань здійснення делегованих їм повноважень органів виконавчої влади.

Стаття 19. Статус територіальної громади села, селища, міста

1. З метою врахування історичних, національно-культурних, соціально-економічних та інших особливостей здійснення місцевого самоврядування представницький орган місцевого самоврядування на основі Конституції України та в межах цього Закону може прийняти статус територіальної громади села, селища, міста.

2. Статус територіальної громади підлягає державній реєстрації в органах Міністерства юстиції України.

Підставою для відмови в державній реєстрації статуту територіальної громади може бути його невідповідність Конституції та законам України. Відмова в реєстрації статуту територіальної громади може бути оскаржена в судовому порядку.

Стаття 20. Державний контроль за діяльністю органів і посадових осіб місцевого самоврядування

Державний контроль за діяльністю органів і посадових осіб місцевого самоврядування може здійснюватися лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України, і не повинен призводити до втручання органів державної влади чи їх посадових осіб у здійснення органами місцевого самоврядування наданих їм власних повноважень.

Стаття 21. Обмеження прав територіальних громад на місцеве самоврядування

Обмеження прав територіальних громад на місцеве самоврядування згідно з Конституцією та законами України можуть бути застосовані лише в умовах воєнного чи надзвичайного стану.

Стаття 22. Символіка територіальних громад сіл, селищ, міст, районів і обласних

1. Територіальні громади сіл, селищ, міст можуть мати власну символіку (герб, прапор тощо), яка відображає їх історичні, культурні, соціально-економічні та інші місцеві особливості і традиції.

2. З урахуванням пропозицій органів місцевого самоврядування сіл, селищ, міст районними, обласними радами може бути затверджена символіка відповідно району, області.

3. Зміст, опис та порядок використання символіки територіальних громад, сіл, селищ, міст, районів і областей визначаються відповідною радою згідно з законом.

Стаття 23. Підняття Державного Прапора України

На будинках, де працюють ради та їх виконавчі комітети, піднімається Державний Прапор України.

Стаття 24. Законодавство про місцеве самоврядування

1. Правовий статус місцевого самоврядування в Україні визначається Конституцією України, цим та іншими законами, які не повинні суперечити положенням цього Закону.

2. Правовий статус місцевого самоврядування в містах Києві та Севастополі, а також в Автономній Республіці Крим визначається Конституцією України та цим Законом з особливостями, передбаченими законами про міста Київ і Севастополь.

3. Органи місцевого самоврядування та їх посадові особи діють лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, передбачені Конституцією і законами України, та керуються у своїй діяльності Конституцією і законами України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України, а також нормативно-правовими актами Верховної Ради і Ради міністрів Автономної Республіки Крим, прийнятими у межах їхньої компетенції.

РОЗДІЛ ПІ. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВА ОСНОВА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Глава 1. Повноваження сільських, селищних, міських рад

Стаття 25. Загальна компетенція сільських, селищних, міських рад
Сільські, селищні, міські ради правомочні розглядати і вирішувати питання, віднесені Конституцією України, цим та іншими законами до їх відання.

Стаття 26. Включення компетенції сільських, селищних, міських рад
1. Включення на пленарних засіданнях сільської, селищної, міської ради вирішуються такі питання:

- 1) затвердження регламенту ради;
- 2) утворення і ліквідації постійних та інших комісій ради, затвердження та зміна їх складу, обрання голів комісій;
- 3) утворення виконавчого комітету ради, визначення його чисельності, затвердження персонального складу; внесення змін до складу виконавчого комітету та його розпуск;
- 4) обрання за пропозицією сільського, селищного, міського голови на посаду та звільнення з посади секретаря ради;
- 5) затвердження за пропозицією сільського, селищного, міського голови структури виконавчих органів ради, загальної чисельності апарату ради та її виконавчих органів, витрат на їх утримання;
- 6) утворення за поданням сільського, селищного, міського голови інших виконавчих органів ради;
- 7) затвердження плану роботи ради та заслуховування звіту про його виконання;
- 8) заснування засобів масової інформації відповідної ради, призначення і звільнення їх керівників;
- 9) заслуховування звіту сільського, селищного, міського голови про діяльність виконавчих органів ради;

10) прийняття рішення про недовіру сільському, селищному, міському голові.

11) заслуховування звітів постійних комісій, керівників виконавчих органів ради та посадових осіб, якщо вона призначає або затверджує;

12) заслуховування повідомлень депутатів про роботу в раді, виконання ними доручень ради;

13) розгляд запитів депутатів, прийняття рішень по запитам;

14) прийняття рішень щодо дострокового припинення повноважень депутата ради в порядку, встановленому законом;

15) скасування актів виконавчих органів ради, які не відповідають Конституції чи законам України, іншим актам законодавства, рішенням відповідної ради.

16) прийняття рішення про наділення ради повноваженнями на місцеве самоврядування.

17) прийняття рішення про об'єднання ради з іншою радою.

18) прийняття рішення про розподіл території ради між двома або більше районами.

19) прийняття рішення про об'єднання ради з іншою радою.

20) прийняття рішення про об'єднання ради з іншою радою.

21) прийняття рішення про об'єднання ради з іншою радою.

ради, прийнятим у межах її повноважень;

16) прийняття рішення щодо дострокового припинення повноважень сільського, селищного, міського голови у випадках, передбачених цим Законом;

17) визначення відповідно до закону кількісного складу ради;

18) прийняття рішення про проведення місцевого референдуму;

19) прийняття відповідно до законодавства рішень щодо організації проведення референдумів та виборів органів державної влади, місцевого самоврядування та сільського, селищного, міського голови;

20) прийняття рішень про наділення органів самоорганізації населення окремими власними повноваженнями органів місцевого самоврядування, а також про передачу коштів, матеріально-технічних та інших ресурсів, необхідних для їх здійснення;

21) прийняття рішень про об'єднання в асоціації або вступ до асоціацій, інших форм добровільних об'єднань органів місцевого самоврядування та про вихід з них;

22) затвердження програм соціально-економічного та культурного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць, цільових програм з інших питань місцевого самоврядування;

23) затвердження місцевого бюджету, внесення змін до нього; затвердження звіту про виконання відповідного бюджету;

24) встановлення місцевих податків і зборів та розмірів їх ставок у межах, визначених законом;

25) утворення позабюджетних цільових (у тому числі валютних) коштів, затвердження положень про ці кошти; затвердження звітів про використання значущих коштів;

26) прийняття рішень щодо випуску місцевих позик;

27) прийняття рішень щодо отримання позик з інших місцевих бюджетів та джерел, а також щодо передачі коштів з відповідного місцевого бюджету;

28) прийняття рішень щодо надання відповідно до чинного законодавства пільг по місцевих податках і зборах;

29) встановлення актів підприємств, установ та організацій, що належать до комунальної власності відповідних територіальних громад, розміру частки прибутку, яка підлягає зарахуванню до місцевого бюджету;

30) прийняття рішень щодо відчуження відповідно до закону комунального майна; затвердження місцевих програм приватизації, а також переліку об'єктів комунальної власності, які не підлягають приватизації; визначення доцільності, порядку та умов приватизації об'єктів права комунальної власності; вирішення питань про придбання в установленому законом порядку приватизованого майна, про включення до об'єктів комунальної власності майна, відчуженого у процесі приватизації, договір купівлі-продажу якого в установленому порядку розірвано або визнано недійсним, про створення, ліквідацію, реорганізацію та перепрофілювання підприємств, установ та організацій комунальної власності відповідної територіальної громади;

31) прийняття рішень про передачу іншим органам окремим повноважень щодо управління майном, яке належить до комунальної власності відповідної територіальної громади, визначення меж цих повноважень та умов їх здійснення;

32) створення у разі необхідності органів і служб для забезпечення здійснення з іншими суб'єктами комунальної власності спільних проєктів або спільного фінансування (утримання) комунальних підприємств, установ та організацій, визначення повноважень цих органів (служб);

33) вирішення відповідно до законодавства питань про створення підприємств комунальної власності спільних підприємств, у тому числі з іноземними інвестиціями;

34) вирішення відповідно до закону питань регулювання земельних відносин;

35) затвердження відповідно до закону ставок земельного податку, розмірів плати за користування природними ресурсами, що є у власності відповідних територіальних громад;

36) вирішення відповідно до закону питань про надання дозволу на спеціальне використання природних ресурсів;

сів місцевого значення, а також про скасування такого дозволу;

37) прийняття рішень про організацію територій і об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення та інших територій, що підлягають особливій охороні; внесення пропозицій до відповідних державних органів щодо оголошення природних та інших об'єктів, що мають екологічну, історичну, культурну або наукову цінність, пам'ятками природи, історії або культури, які охороняються законом;

38) надання відповідно до законодавства згоди на розміщення на території села, селища, міста нових об'єктів, сфера екологічного впливу діяльності яких згідно з діючими нормативами включає відповідну територію;

39) створення відповідно до закону міліції, яка утримується за рахунок коштів відповідного місцевого бюджету; затвердження і звільнення керівників та дільничних інспекторів цієї міліції;

40) заслуховування повідомлень керівників органів внутрішніх справ про їх діяльність щодо охорони громадського порядку на відповідній території, порушення перед відповідними органами вищого рівня питання про звільнення з посади керівників цих органів у разі визнання їх діяльності незадовільною;

41) прийняття рішень з питань адміністративно-територіального устрою в межах і порядку, визначених цим та іншими законами;

42) затвердження в установленому порядку місцевих містобудівних програм, генеральних планів забудови відповідних населених пунктів, інших містобудівної документації;

43) затвердження договорів, укладених сільським, селищним, міським головою від імені ради, з питань, віднесених до її виключної компетенції;

44) встановлення відповідно до законодавства правил з питань благоустрою території населеного пункту, забезпечення в ньому чистоти і порядку, торгівлі на ринках, додержання тиші в громадських місцях, за порушення яких передбачено адміністративну відповідальність;

45) прийняття у межах, визначених законом, рішень з питань боротьби зі стихійним лихом, епідеміями, епізоотіями, за порушення яких передбачено адміністративну відповідальність;

46) прийняття рішень, пов'язаних із створенням спеціальних вільних та інших зон, змінами в статусі цих зон, внесення до відповідних органів пропозицій з цих питань; надання згоди на створення таких зон за ініціативою Президента України або Кабінету Міністрів України;

47) прийняття рішення про дотримування припинення повноважень органів територіальної самоорганізації населення у випадках, передбачених цим Законом;

48) затвердження статуту територіальної громади;

49) затвердження відповідно до закону Положення про зміст, опис та порядок використання символіки територіальної громади;

50) вирішення відповідно до закону питання про мову (мови), якою користуються у своїй роботі рада, її виконавчий орган та яка використовується в офіційних оголошеннях.

2. Виходячи на пленарних засіданнях міських рад (або районних поділом), крім питань, зазначених у частині першій цієї статті, вирішуються такі питання:

1) визначення обсягу і меж повноважень, які здійснюють районні у містах (у разі їх створення) ради та їх виконавчі органи в інтересах територіальних громад районів у містах;

2) встановлення нормативів централізації коштів від земельного податку на спеціальних бюджетних рахунках районів міста.

Глава 2. Повноваження виконавчих органів сільських, селищних, міських рад

Стаття 27. Повноваження у сфері соціально-економічного і культурного розвитку, планування та обліку

До відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать:

а) власні (самоврядні) повноваження;

1) підготовка програм соціально-економічного та культурного розвитку сіл, селищ, міст, цільових програм з ін-

ших питань самоврядування, подання їх на затвердження ради, організація їх виконання; подання ради звітів про хід і результати виконання цих програм;

2) забезпечення збалансованого економічного та соціального розвитку відповідної території, ефективного використання природних, трудових і фінансових ресурсів;

3) забезпечення складання балансів фінансових, трудових ресурсів, грошових доходів і витрат, необхідних для управління соціально-економічним і культурним розвитком відповідної території, а також визначення потреби у місцевих будівельних матеріалах, паливі;

4) розгляд проєктів планів підприємств і організацій, які належать до комунальної власності відповідних територіальних громад, внесення до них зауважень і пропозицій, здійснення контролю за їх виконанням;

5) попередній розгляд планів використання природних ресурсів місцевого значення на відповідній території, пропозицій щодо розміщення, спеціалізації та розвитку підприємств і організацій незалежно від форм власності, внесення у разі потреби до відповідних органів виконавчої влади пропозицій з цих питань;

6) подання до районних, обласних рад необхідних показників та внесення пропозицій до програм соціально-економічного та культурного розвитку відповідно районів і областей, а також до планів підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності, розташованих на відповідній території, з питань, пов'язаних із соціально-економічним та культурним розвитком території, задоволенням потреб населення;

7) залучення на договірних засадах підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності до участі в комплексному соціально-економічному розвитку сіл, селищ, міст, координація цієї роботи на відповідній території;

8) розміщення на договірних засадах замовлень на виробництво продукції, виконання робіт (послуг), необхідних для територіальної громади, на підприємствах, в установах та організаціях;

б) делеговані повноваження:

1) розгляд і узгодження планів підприємств, установ та організацій, що не належать до комунальної власності відповідних територіальних громад, здійснення яких може викликати негативні соціальні, демографічні, екологічні та інші наслідки, підготовка до них висновків і внесення пропозицій до відповідних органів;

2) статистичний облік громадян, які постійно або тимчасово проживають на відповідній території.

Стаття 28. Повноваження в галузі бюджету, фінансів і цін

До відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать:

а) власні (самоврядні) повноваження:

1) складання проєкту місцевого бюджету, подання його на затвердження відповідної ради, забезпечення виконання бюджету; щоквартальне подання ради письмових звітів про хід і результати виконання бюджету; підготовка і подання відповідно до районних, обласних рад необхідних фінансових показників і пропозицій щодо складання проєктів районних і обласних бюджетів;

2) встановлення в порядку і межах, визначених законодавством, тарифів щодо оплати побутових, комунальних, транспортних та інших послуг, які надаються підприємствами та організаціями комунальної власності відповідної територіальної громади; погодження в установленому порядку цих питань з підприємствами, установами та організаціями, які не належать до комунальної власності;

3) встановлення за узгодженням рішенням відповідних рад порядку використання коштів та іншого майна, що перебувають у спільній власності територіальних громад;

4) здійснення в установленому порядку фінансування витраток з місцевого бюджету;

5) залучення на договірних засадах коштів підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності, розташованих на відповідній території, та коштів населення, а також бюджетних коштів на будівництво, розширення, ремонт і утримання на пайових за-

садах об'єктів соціальної і виробничої інфраструктури та на засади щодо охорони навколишнього природного середовища;

б) об'єднання на договірних засадах коштів відповідного місцевого бюджету та інших місцевих бюджетів для виконання спільних проєктів або для спільного фінансування комунальних підприємств, установ та організацій, вирішення інших питань, що стосуються спільних інтересів територіальних громад;

б) делеговані повноваження:

1) здійснення відповідно до закону контролю за дотриманням зобов'язань щодо платежів до місцевого бюджету на підприємствах і в організаціях незалежно від форм власності;

2) здійснення відповідно до закону контролю за дотриманням цін і тарифів;

3) сприяння здійсненню інвестиційної діяльності на відповідній території.

Стаття 29. Повноваження щодо управління комунальною власністю

До відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать:

а) власні (самоврядні) повноваження:

1) управління в межах, визначених радою, майном, що належить до комунальної власності відповідних територіальних громад;

2) встановлення порядку та здійснення контролю за використанням прибутків підприємств, установ та організацій комунальної власності відповідних територіальних громад;

3) заслуховування звітів про роботу керівників підприємств, установ та організацій комунальної власності відповідних територіальних громад;

4) підготовка і внесення на розгляд ради пропозицій щодо порядку та умов відчуження комунального майна, проєктів місцевих програм приватизації та переліку об'єктів комунальної власності, які не підлягають приватизації; організацію виконання цих програм; подання ради письмових звітів про хід та результати відчуження комунального майна;

б) делеговані повноваження: погодження в установленому порядку кандидатів для призначення на посаду керівників підприємств, установ та організацій, розташованих на відповідній території, які перебувають у державній власності.

Стаття 30. Повноваження в галузі житлово-комунального господарства, побутового, торговельного обслуговування, громадського харчування, транспорту і зв'язку

До відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать:

а) власні (самоврядні) повноваження:

1) управління об'єктами житлово-комунального господарства, побутового, торговельного обслуговування, транспорту і зв'язку, що перебувають у комунальній власності відповідних територіальних громад, забезпечення їх належного утримання та ефективної експлуатації, необхідного рівня та якості послуг населенню;

2) облік громадян, які відповідно до законодавства потребують поліпшення житлових умов; розподіл та надання відповідно до законодавства житла, що належить до комунальної власності; вирішення питань щодо використання нежилчих приміщень, будинків і споруд, що належать до комунальної власності;

3) сприяння розширенню житлового будівництва, подання громадянам, які мають потребу в житлі, допомоги в будівництві житла, в отриманні кредитів, у тому числі пільгових, та субсидій для будівництва чи придбання житла; подання допомоги власникам квартир (будинків) в їх обслуговуванні та ремонті; сприяння створенню об'єднань співласників багатоквартирних будинків, реєстрація таких об'єднань;

4) реставрація житлово-будівельних і гаражних кооперативів; прийняття рішень про організацію стоянок автомобільного транспорту, здійснення контролю за їх діяльністю відповідно до закону;

5) забезпечення соціально-культурних закладів, які належать до комунальної власності відповідних територіальних громад, а також населення паливом, електроенергією, газом та іншими енергоносіями; вирішення питань водопостачання, відведення та очищення стічних вод; здійснення контролю за якістю питної води;

6) вирішення питань збирання, транспортування, утилізації та знешкодження побутових відходів, знешкодження та захоронення трупів тварин;

7) організація благоустрою населених пунктів, залучення на договірних засадах з цією метою коштів, трудових і матеріально-технічних ресурсів підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності, а також населення; здійснення контролю за станом благоустрою виробничих територій, організації озеленення, охорони зелених насаджень і водойм, створення місць відпочинку громадян;

8) організація місцевих ринків, ярмарків, сприяння розвитку всіх форм торгівлі;

9) встановлення зручного для населення режиму роботи підприємств комунального господарства, торгівлі та громадського харчування, побутового обслуговування, що належать до комунальної власності відповідних територіальних громад;

10) затвердження маршрутів і графіків руху місцевого пасажирського транспорту незалежно від форм власності, узгодження цих питань стосовно транзитного пасажирського транспорту у випадках, передбачених законодавством;

11) забезпечення утримання в належному стані кладовищ, інших місць поховання та їх охорони;

12) залучення на договірних засадах підприємств, установ та організацій, що не належать до комунальної власності відповідних територіальних громад, до участі в обслуговуванні населення засобами транспорту і зв'язку;

13) надання дозволу в порядку, встановленому законодавством, на розміщення реклами;

б) делеговані повноваження:

1) здійснення заходів щодо розширення та вдосконалення мережі підприємств житлово-комунального господарства, торгівлі, громадського харчування, побутового обслуговування, розвитку транспорту і зв'язку;

2) здійснення відповідно до законодавства контролю за належним експлуатацією та організацією обслуговування населення підприємствами житлово-комунального господарства, торгівлі та громадського харчування, побутового обслуговування, транспорту, зв'язку, за технічним станом, використанням та утриманням інших об'єктів нерухомого майна усіх форм власності; прийняття рішень про скасування даного ними дозволу на експлуатацію об'єктів у разі порушення екологічних, санітарних правил, інших вимог законодавства;

3) здійснення контролю за дотриманням законодавства щодо захисту прав споживачів;

4) встановлення за погодженням з власниками зручного для населення режиму роботи розташованих на відповідній території підприємств, установ та організацій сфери обслуговування незалежно від форм власності;

5) облік відповідно до закону житлового фонду, здійснення контролю за його використанням;

6) надання відповідно до закону громадянам, які потребують соціального захисту, безоплатного житла або за доступну для них плату;

7) здійснення контролю за станом квартирного обліку та додержанням житлового законодавства на підприємствах, в установах та організаціях, розташованих на відповідній території, незалежно від форм власності;

8) видачі ордерів на заселення жиллої площі в будинках державних та комунальних організацій;

9) облік нежилчих приміщень на відповідній території незалежно від форм власності, внесення пропозицій їх власникам щодо використання таких приміщень для задоволення потреб територіальних громад;

10) облік та реставрація відповідно до закону об'єктів нерухомого майна незалежно від форм власності.

Стаття 31. Повноваження у галузі будівництва

1. До відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать:

а) власні (самоврядні) повноваження:

1) організація за рахунок власних коштів і на пайових засадах будівництва, реконструкції і ремонту об'єктів

комунального господарства та соціально-культурного призначення, жилих будинків, а також шляхів місцевого значення;

2) виконання або делегування на конкурсній основі генеральній будівельній організації (підрядній організації) функцій замовника на будівництво, реконструкцію і ремонт житла, інших об'єктів соціальної та виробничої інфраструктури комунальної власності;

3) розгляд і внесення до відповідних органів виконавчої влади пропозицій до планів і програм будівництва та реконструкції об'єктів на відповідній території;

4) залучення на договірних засадах підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності до участі в розвитку потужностей будівельної індустрії і промисловості будівельних матеріалів, у створенні, розвитку та реконструкції об'єктів інженерного забезпечення і транспортного обслуговування;

5) визначення у встановленому законодавством порядку відповідно до рішень ради території, вибір, вилучення (викуп) і надання землі для містобудівних потреб, визначених містобудівною документацією;

6) підготовка і подання на затвердження ради відповідних місцевих містобудівних програм, генеральних планів забудови населених пунктів, іншої містобудівної документації;

7) встановлення на відповідній території режиму використання та забудови земель, на яких передбачено перспективна містобудівна діяльність;

8) координація на відповідній території діяльності суб'єктів містобудування щодо комплексної забудови населених пунктів;

9) надання відповідно до законодавства дозволу на спорудження об'єктів містобудування незалежно від форм власності;

б) делеговані повноваження:

1) прийняття в експлуатацію закінчених будівництвом об'єктів у порядку, встановленому законодавством;

а) організація роботи, пов'язаної зі створенням і веденням містобудівного кадастру населених пунктів;

3) здійснення в установленому порядку державного контролю за дотриманням законодавства, затвердженої містобудівної документації при плануванні та забудові відповідних територій; зупинення у випадках, передбачених законом, будівництва, яке проводиться з порушенням містобудівної документації і проектів окремих об'єктів, а також може заповняти шкоди навколишньому природному середовищу;

4) здійснення контролю за забезпеченням надійності та безпечності будинків і споруд незалежно від форм власності в районах, що знаходяться впливу небезпечних природних і технічних явищ та процесів;

5) організація охорони, реставрації та використання пам'яток історії і культури, архітектури та містобудування, палацово-паркових, паркових і садибних комплексів, природних заповідників;

6) вирішення відповідно до законодавства спорів з питань містобудування.

До відання виконавчих органів міських рад (за винятком міст районного значення), крім повноважень, зазначених у пункті «б» частини першої цієї статті, належить також видача забудовникам архітектурно-планувальних завдань та технічних умов на проектування, будівництво, реконструкцію будинків і споруд, благоустрій територій та надання дозволу на проведення цих робіт.

Стаття 32. Повноваження у сфері освіти, охорони здоров'я, культури, фізкультури і спорту

До відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать:

а) власні (самоврядні) повноваження:

1) управління закладами освіти, охорони здоров'я, культури, фізкультури і спорту, оздоровчими закладами, які належать територіальним громадам або передані їм, молодіжними підлітковими закладами за місцем проживання, організацією їх матеріально-технічного та фінансового забезпечення;

2) забезпечення зобов'язання неповнолітнім повної загальної середньої освіти; створення необхідних умов для виховання дітей, молоді, розвитку їх здібностей, трудового навчання, професійної орієнтації, продуктивної праці уч-

нів; сприяння діяльності дошкільних та позашкільних навчально-виховних закладів, дитячих, молодіжних та науково-просвітницьких організацій;

3) створення при загальноосвітніх навчальних закладах комунальної власності фонду загальнообов'язкового навчання за рахунок коштів місцевого бюджету, залучених з цієї метою на договірних засадах коштів підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності, а також коштів населення, інших джерел; контроль за використанням коштів цього фонду за призначенням;

4) забезпечення регулярного безкоштовного підписання до місця навчання і долому школярів;

5) вирішення питань про надання професійним творчим працівникам на пільгових умовах у користування приміщень під майстерні, студії та лабораторії, необхідних для їх творчої діяльності;

6) організація медичного обслуговування та харчування у закладах освіти, культури, фізкультури і спорту, оздоровчих закладах, які належать територіальним громадам або передані їм;

7) створення умов для розвитку культури, сприяння відродженню осередків традиційної народної творчості, національно-культурних традицій населення, художніх промислів і ремесел;

8) сприяння роботі творчих спілок, національно-культурних товариств, асоціацій, інших громадських та неприбуткових організацій, які діють у сфері охорони здоров'я, культури, фізкультури і спорту, роботи з молоддю;

9) створення умов для занять фізичною культурою і спортом за місцем проживання населення в місцях масового відпочинку;

б) делеговані повноваження:

1) забезпечення у межах наданих повноважень доступності і безоплатності освіти та медичного обслуговування на відповідній території, можливого навчання в школах державного та рідною мовою, вивчення рідної мови у державних і комунальних навчальних закладах або через національно-культурні товариства;

2) забезпечення відповідно до закону розвитку всіх видів освіти і медичного обслуговування, розвитку і вдосконалення мережі освітніх і лікувальних закладів усіх форм власності, фізичної культури і спорту, визначення потреби та формування замовлень на кадри для цих закладів, укрупнення договорів на підготовку спеціалістів, організація роботи щодо удосконалення кваліфікації кадрів;

3) забезпечення відповідно до законодавства пільгових категорій населення лікарськими засобами та виробами медичного призначення;

4) організація обліку дітей дошкільного та шкільного віку;

5) подання допомоги випускникам шкіл у працевлаштуванні;

6) забезпечення школярів, які навчаються в державних і комунальних навчальних закладах, безоплатними підручниками, створення умов для самовоспитання;

7) організація роботи щодо запобігання безграмотності неповнолітніх;

8) вирішення відповідно до законодавства питань про повне державне утримання дітей-сиріт і дітей, які залишилися без піклування батьків, у школах-інтернатах, дитячих будинках, у тому числі сімейного типу, професійно-технічних закладах освіти та утримання за рахунок держави осіб, які мають вади у фізичному чи розумовому розвитку і не можуть навчатися в масових навчальних закладах, у спеціальних навчальних закладах, про надання громадянам пільг на утримання дітей у школах-інтернатах, інтернатах при школах, а також щодо оплати харчування дітей у школах (групах з подовженим днем);

9) вирішення питань про надання неповнолітнім, студентам, пенсіонерам та інвалідам права на безкоштовне і пільгове користування об'єктами культури, фізкультури і спорту, а також визначення порядку компенсації цим закладам вартості послуг, наданих безкоштовно або на пільгових умовах;

10) забезпечення охорони пам'яток історії та культури, збереження та використання культурного надбання;

11) реставрація відповідно до законодавства статуй (положень) розташованих на відповідній території закладів охорони здоров'я, навчально-вихов-

них, культурно-освітніх фізкультурно-оздоровчих закладів незалежно від форм власності; внесення пропозицій до відповідних органів про ліцензування індивідуальної підприємницької діяльності у сфері охорони здоров'я.

Стаття 33. Повноваження у сфері регулювання земельних відносин та охорони навколишнього природного середовища

1. До відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать:

а) власні (самоврядні) повноваження:

1) підготовка і внесення на розгляд ради пропозицій щодо встановлення ставки земельного податку, розмірів плати за користування природними ресурсами, вилучення (викуп), а також надання під забудову та для інших потреб земель, що перебувають у власності територіальних громад; визначення в установленому порядку розмірів відшкодувань підприємствами, установами та організаціями незалежно від форм власності за забруднення довкілля та інші екологічні збитки; встановлення платежів за користування комунальними та санітарними мережами відповідних населених пунктів;

2) підготовка і подання на затвердження ради проектів місцевих програм охорони довкілля, участь у підготовці загальнодержавних і регіональних програм охорони довкілля;

3) підготовка і внесення на розгляд ради пропозицій щодо прийняття рішень про організації територій і об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення та інших територій, що підлягають особливій охороні; внесення пропозицій до відповідних державних органів про оголошення природних та інших об'єктів, що мають екологічну, історичну, культурну або наукову цінність, пам'ятками природи, історії або культури, які охороняються законом;

4) справляння плати за землю;

б) делеговані повноваження:

1) здійснення контролю за дотриманням земельного та природоохоронного законодавства, використанням і охороною земель, природних ресурсів загальнодержавного та місцевого значення, відтворенням лісів;

2) реставрація суб'єктів права власності на землю; реставрація права користування землею і договорів на оренду землі; видача документів, що посвідчують право власності і право користування землею;

3) організація і ведення земельно-кадастрової документації;

4) погодження питань про надання дозволу на спеціальне використання природних ресурсів загальнодержавного значення;

5) вирішення земельних спорів у порядку, встановленому законом;

6) здійснення необхідних заходів щодо ліквідації наслідків екологічних катастроф, стихійного лиха, епідемій, епізоотів, інших надзвичайних ситуацій, інформування про них населення, залучення в установленому законом порядку до цих робіт підприємств, установ та організацій, а також населення;

7) визначення території для складування, зберігання або розміщення виробничих, побутових та інших відходів відповідно до законодавства;

8) підготовка висновків щодо надання або вилучення в установленому законом порядку земельних ділянок, що проводиться органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування;

9) погодження проектів землеустрою;

10) здійснення контролю за виконанням проектів і схем землеустрою, проектів внутрішньогосподарського землеустрою.

2. До відання виконавчих органів міських (за винятком міст районного значення) рад, крім повноважень, зазначених у пункті «б» частини першої цієї статті, належить координація на відповідній території діяльності місцевих землеустроєвних органів, а також спеціально уповноважених державних органів управління за охороною природи.

Стаття 34. Повноваження у сфері соціального захисту населення

1. До відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать:

а) власні (самоврядні) повноваження:

1) встановлення за рахунок власних

коштів і благодійних надходжень додаткових до встановлених законодавством гарантій щодо соціального захисту населення;

2) вирішення відповідно до законодавства питань про подання допомоги інвалідам, ветеранам війни та праці, сім'ям загиблих (померлих або визнаних такими, що пропали безвісти) військовослужбовців, а також військовослужбовців, звільнених у запас (крім військовослужбовців строкової служби) або відставку, інвалідам з дитинства, багатодітним сім'ям у будівництві індивідуальних жилих будинків, проведенні капітального ремонту житла, у придбанні будівельних матеріалів; відведення зазначеним особам у першочерговому порядку земельних ділянок для індивідуального будівництва, садіння та городництва;

3) організація для малозабезпечених громадян похилого віку, інвалідів будинків-інтернатів, побутового обслуговування, продажу товарів у спеціальних магазинах і відділах за соціально доступними цінами, а також безоплатного харчування;

4) вирішення питань про надання за рахунок коштів місцевих бюджетів ритуальних послуг у зв'язку з похованням померлих громадян, ветеранів війни та праці, а також інших категорій малозабезпечених громадян; подання допомоги на поховання громадян в інших випадках, передбачених законодавством;

б) делеговані повноваження:

1) підготовка і подання на затвердження ради територіальних програм зайнятості та заходів щодо соціальної захищеності різних груп населення від безробіття, організація їх виконання, участь у розробленні територіальних програм зайнятості населення, що затверджуються відповідно районними, обласними радами;

2) забезпечення здійснення передбачених законодавством заходів щодо поліпшення житлових і матеріально-побутових умов інвалідів, ветеранів війни та праці, громадян, реабілітованих як жертви політичних репресій, військовослужбовців, звільнених у запас або відставку, сімей, які втратили годувальника, багатодітних сімей, громадян похилого віку, які потребують обслуговування вдома, де вштовпування в будинки інвалідів і громадян похилого віку, які мають потребу в цьому, дітей, що залишилися без піклування батьків, на виховання в сім'ї громадян;

3) вирішення відповідно до законодавства питань про надання пільг і допомоги, пов'язаних з охороною материнства і дитинства;

4) вирішення у встановленому законодавством порядку питань опіки і піклування;

5) подання відповідно до законодавства одноразової допомоги громадянам, які постраждали від стихійного лиха;

6) вирішення відповідно до законодавства питань про надання компенсацій і пільг громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, в інших випадках, передбачених законодавством;

7) організація проведення оплачуваних громадських робіт для осіб, зареєстрованих як безробітні, а також учнівської та студентської молоді у вільний від занять час на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до комунальної власності, а також за договорами на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до інших форм власності;

8) здійснення контролю за забезпеченням соціального захисту працівників, зайнятих на роботах зі шкідливими умовами праці на підприємствах, в установах та організаціях, а також за якістю проведення атестації робочих місць, за умовами праці та наданням працівникам відповідно до законодавства пільг та компенсацій за роботу у шкідливих умовах;

9) участь у веденні колективних переговорів та укладенні територіальних тарифних угод, вирішенні колективних трудових спорів (конфліктів) щодо підприємств, установ та організацій, розташованих на відповідній території; реставрація колективних договорів і угод, здійснення контролю за їх виконанням;

10) встановлення відповідно до законодавства розмірів і порядку виплати місячної допомоги особам, які здійснюють догляд за померлими громадянами, які за висновком медичних зак-

ладів потребують постійного стороннього догляду;

11) здійснення контролю за поданням відповідно до закону підприємствами, установами та організаціями всіх форм власності відомостей про наявність вільних робочих місць (посад); організація інформування населення про потребу підприємств, установ та організацій усіх форм власності у працівників;

12) бронювання в порядку, встановленому законом, на підприємствах, в установах та організаціях незалежно від форм власності робочих місць, призначених для працевлаштування осіб, які відповідно до законодавства потребують соціального захисту і не спроможні конкурувати на ринку праці, визначених нормативів таких робочих місць; прийняття рішень про створення на підприємствах, в установах та організаціях спеціальних робочих місць для осіб з обмеженою працездатністю, організації професійної підготовки цих осіб; погодження проведення ліквідації таких робочих місць;

13) державна рестрація місцевих благодійних організацій і фондів, інших неприбуткових організацій.

2. До відання виконавчих органів сільських, селищних рад, крім повноважень, зазначених у пункті «б» частини першої цієї статті, належать також вирішення питань щодо надання працівникам освіти, культури, охорони здоров'я, іншим категоріям громадян, які працюють у сільській місцевості, встановлення законодавством пільг.

Стаття 35. Повноваження в галузі зовнішньоекономічної діяльності

До відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать:

а) власні (самоврядні) повноваження;

1) укладення і забезпечення виконання у встановленому законодавством порядку договорів з іноземними партнерами на придбання та реалізацію продукції, виконання робіт і надання послуг;

2) сприяння зовнішньоекономічним зв'язкам підприємств, установ та організацій, розташованих на відповідній території, незалежно від форм власності;

3) сприяння у створенні на основі законодавства спільних з іноземними партнерами підприємств виробничої і соціальної інфраструктури та інших об'єктів; залучення іноземних інвестицій для створення робочих місць;

б) делеговані повноваження:

1) організація та контроль прикордонної і прибережної торгівлі;

2) створення умов для належного функціонування митних органів, сприяння їх діяльності;

3) забезпечення на відповідній території в межах наданих повноважень реалізації міжнародних зобов'язань України.

Стаття 36. Повноваження в галузі оборонної роботи

До відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать такі делеговані повноваження:

1) сприяння організації призову громадян на строкову військову та альтернативну (невійськову) службу, а також їх мобілізації, підготовки молоді до служби в Збройних Силах України, організації навчальних (перевірочних) та спеціальних військових зборів; забезпечення доведення до підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності, а також населення наказу військового комісара про оголошення мобілізації;

2) бронювання робочих місць для військовозобов'язаних на підприємствах, в установах та організаціях відповідно до законодавства;

3) організація та участь у здійсненні пільгових, пов'язаних з мобілізаційною підготовкою та цивільною обороною, на відповідній території;

4) вирішення відповідно до законодавства питань, пов'язаних з наданням військовим частинам, установам, навчальним закладам Збройних Сил України службових приміщень і жилі площі, інших об'єктів, комунально-побутових послуг; здійснення контролю за їх використанням, наданням послуг;

5) сприяння організації виробництва і поставкам у війська підприємствами та організаціями, що належать до комунальної власності, замовленої продукції, послуг, енергоресурсів;

6) здійснення заходів щодо створен-

ня належних умов для функціонування пунктів пропуску через Державний кордон України;

7) сприяння прикордонним військам у підтриманні відповідного режиму на державному кордоні;

8) здійснення заходів щодо військово-патріотичного виховання населення.

Стаття 37. Повноваження щодо вирішення питань адміністративно-територіального устрою

До відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать такі власні (самоврядні) повноваження:

1) підготовка і внесення на розгляд ради питань щодо найменування (перейменування) вулиць, провулків, проспектів, площ, парків, скверів, мостів та інших споруд, розташованих на території відповідного населеного пункту;

2) підготовка і внесення на розгляд ради пропозицій щодо питань адміністративно-територіального устрою в порядку і межах повноважень, визначених законом.

Стаття 38. Повноваження щодо забезпечення законності, правопорядку, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян

1. До відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать:

а) власні (самоврядні) повноваження;

1) підготовка і внесення на розгляд ради пропозицій щодо створення відповідно до закону міліції, що утримується за рахунок коштів місцевого самоврядування, вирішення питань про чисельність працівників такої міліції, про витрати на її утримання, здійснення матеріально-технічного забезпечення їх діяльності, створення для них необхідних житлово-побутових умов;

2) сприяння діяльності органів суду, прокуратури, юстиції, служби безпеки, внутрішніх справ та адвокатури;

3) внесення подань до відповідних органів про притягнення до відповідальності посадових осіб, якщо вони ігнорують законні вимоги та рішення ради і їх виконавчих органів, прийняті в межах їх повноважень;

4) звернення до суду про визнання незаконними актів органів виконавчої влади, інших органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, які обмежують права територіальної громади, а також повноважень органів та посадових осіб місцевого самоврядування;

б) делеговані повноваження:

1) забезпечення вимог законодавства щодо розгляду звернень громадян, здійснення контролю за станом цієї роботи на підприємствах, в установах та організаціях незалежно від форм власності;

2) вжиття у разі стихійного лиха, екологічних катастроф, епідемій, епізотів, пожеж, інших надзвичайних ситуацій необхідних заходів щодо забезпечення державного і громадського порядку, життєдіяльності підприємств, установ та організацій, врятування життя людей, захисту їх здоров'я, збереження матеріальних цінностей;

3) вирішення відповідно до закону питань про проведення зборів, мітингів, маніфестацій і демонстрацій, спортивних, видовищних та інших масових заходів; здійснення контролю за забезпеченням при їх проведенні громадського порядку;

4) розгляд справ про адміністративні правопорушення віднесені законом до їх відання; утворення адміністративних комісій та комісій з питань боротьби зі злочинністю, спрямування їх діяльності;

5) вчинення нотаріальних дій з питань, віднесених законом до їх відання, рестрація актів громадянського стану;

6) здійснення в установленому порядку державної рестрації підприємств та інших суб'єктів підприємницької діяльності, розташованих на відповідній території, а також положень про організації орендарів;

7) рестрація у встановленому порядку місцевих об'єднань громадян, органів територіальної самоорганізації населення, які створюються і діють відповідно до законодавства органів виконавчих органів сільських, селищних, міських рад, крім повноважень, зазначених у пункті «б» частини першої цієї статті, належать:

1) утворення комісій у справах не-

повнолітніх та спостережної, спрямування їх діяльності;

2) сприяння органам внутрішніх справ у забезпеченні додержання правил паспортної системи;

3) вирішення спільно з відповідними органами Міністерства внутрішніх справ України питань щодо створення належних умов для служби та відпочинку особового складу органів внутрішніх справ.

Стаття 39. Повноваження щодо відзначення державними нагородами, відзнаками Президента України та присвоєння почесних звань України

Виконавчі органи сільських, селищних, міських рад розглядають клопотання підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності і вносять у встановленому порядку до відповідних органів виконавчої влади подання про нагородження державними нагородами, відзнаками Президента України та про присвоєння почесних звань України.

Стаття 40. Інші повноваження виконавчих органів сільських, селищних, міських рад

Виконавчі органи сільських, селищних, міських рад, крім повноважень, передбачених цим Законом, здійснюють й інші надані їм законом повноваження.

Стаття 41. Особливості повноважень районних у містах рад та їх виконавчих органів

1. Питання організації управління районами в містах належать до компетенції міських рад.

2. Районні у містах ради (у разі їх створення) та їх виконавчі органи відповідно до Конституції та законів України здійснюють управління рухомим і нерухомим майном та іншими об'єктами, що належать до комунальної власності територіальних громад районів у містах, формують, затверджують, виконують відповідні бюджети та контролюють їх виконання, а також здійснюють інші повноваження, передбачені цим Законом, в обсягах і межах, що визначаються міськими радами.

3. Обсяг і межі повноважень районних у містах рад та їх виконавчих органів визначаються відповідними міськими радами з угодженням з районними у містах радами з урахуванням загальноміських інтересів та колективних потреб територіальних громад районів у містах.

4. Визначений міськими радами обсяг повноважень районних у місті рад та їх виконавчих органів не може змінюватися міською радою без згоди відповідної районної у місті ради протягом даного скликання.

5. Порядок формування, структури, форми діяльності районних у містах рад та їх органів визначаються відповідно до цього та інших законів.

Глава 3. Сільський, селищний, міський голова

Стаття 42. Повноваження сільського, селищного, міського голови

1. Повноваження сільського, селищного, міського голови починаються з моменту оголошення відповідною сільською, селищною, міською виборчою комісією на пленарному засіданні ради рішення про його обрання і закінчуються в момент вступу на цю посаду іншої обраної відповідно до закону особи, крім випадків дострокового припинення його повноважень.

2. Повноваження сільського, селищного, міського голови можуть бути припинені достроково у випадках, передбачених цим Законом.

3. Сільський, селищний, міський голова:

1) забезпечує здійснення у межах наданих законом, повноважень органів виконавчої влади на відповідній території, додержання Конституції та законів України, виконання актів Президента України та відповідних органів виконавчої влади;

2) організує в межах, визначених цим Законом, роботу відповідної ради та її виконавчого комітету;

3) підписує рішення ради та її виконавчого комітету;

4) вносить на розгляд ради пропозиції щодо кандидатури на посаду секретаря ради;

5) вносить на розгляд ради пропозиції про кількісний і персональний склад виконавчого комітету відповідної ради;

6) вносить на розгляд ради пропози-

ції щодо структури і штатів виконавчих органів ради, апарату ради та її виконавчого комітету;

7) здійснює керівництво апаратом ради та її виконавчого комітету;

8) скликає сесії ради, вносить пропозиції та формує порядок денний сесії ради і головує на пленарних засіданнях ради;

9) забезпечує підготовку на розгляд ради проєктів програм соціально-економічного та культурного розвитку, цільових програм з інших питань самоврядування, місцевого бюджету та звіту про його виконання рішення ради з інших питань, що належать до її відання; оприлюднює затверджені радою програми, бюджет та звіти про їх виконання;

10) призначає на посади та звільняє з посад керівників відділів, управлінь та інших виконавчих органів ради, підприємств, установ та організацій, що належать до комунальної власності, відповідних територіальних громад;

11) скликає загальні збори громадян за місцем проживання;

12) забезпечує виконання рішень місцевого референдуму, відповідної ради, її виконавчого комітету;

13) є розпорядником бюджетних, позабюджетних цільових (у тому числі валютних) коштів, використовує їх лише за призначенням, визначеним радою;

14) представляє територіальну громаду, раду та її виконавчий комітет у відносинах з державними органами, іншими органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, підприємствами, установами та організаціями незалежно від форм власності, громадянами, а також у міжнародних відносинах відповідно до законодавства;

15) звертається до суду щодо визнання незаконними актів інших органів місцевого самоврядування, місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій, які обмежують права та інтереси територіальної громади, а також повноваження ради та її органів;

16) укладає від імені територіальної громади, ради та її виконавчого комітету договори відповідно до законодавства, а з питань, віднесених до виключної компетенції ради, подає їх на затвердження відповідної ради;

17) веде особистий прийом громадян;

18) забезпечує на відповідній території додержання законодавства щодо розгляду звернень громадян та їх об'єднань;

19) здійснює інші повноваження місцевого самоврядування, визначені цим та іншими законами, якщо вони не віднесені до виключних повноважень ради або не віднесені радою до відання її виконавчих органів;

20) видає розпорядження в межах своїх повноважень.

4. Сільський, селищний, міський голова несе персональну відповідальність за здійснення наданих йому законом повноважень.

5. При здійсненні наданих повноважень сільський, селищний, міський голова є підзвітним, підконтрольним і відповідальним перед територіальною громадою, відповідальною – перед відповідною радою, а з питань здійснення виконавчими органами ради повноважень органів виконавчої влади – також підконтрольним відповідним органам виконавчої влади.

6. Сільський, селищний, міський голова не рідше одного разу на рік звітує про свою роботу перед територіальною громадою на відкритій зустрічі з громадянами. На вимогу не менше половини депутатів відповідної ради сільський, селищний, міський голова зобов'язаний прозвітувати перед радою про роботу виконавчих органів ради у будь-який визначений ними термін.

Глава 4. Повноваження районних і обласних рад

Стаття 43. Питання, які вирішуються районними і обласними радами виключно на їх пленарних засіданнях

1. Виключно на пленарних засіданнях районної, обласної ради вирішуються такі питання:

1) обрання голови ради, заступника голови ради, звільнення їх з посад;

2) утворення, обрання і ліквідація постійних та інших комісій ради, зміна їх складу, обрання голів комісій;

3) утворення президії (колегії) ради, затвердження положення про неї;

4) затвердження за пропозицією голови ради структури, чисельності виконавчого апарату ради, витрат на утримання ради та її виконавчого апарату;

5) затвердження регламенту ради;

6) затвердження плану роботи ради, заслушування звіту про його виконання;

7) заснування засобів масової інформації відповідної ради, призначення і звільнення їх керівників;

8) заслушування звітів постійних комісій, керівників органів, які рада утворює, обирає та призначає;

9) розгляд запитів депутатів, прийняття рішень по них;

10) прийняття рішень щодо дострокового припинення повноважень депутата ради в порядку, встановленому законодавством;

11) визначення відповідно до закону кількісного складу ради;

12) прийняття за пропозицією територіальних громад рішення щодо проведення консультативного опитування з питань, які стосуються їх спільних інтересів;

13) здійснення відповідно до закону повноважень щодо організації проведення всеукраїнських референдумів та виборів органів державної влади і місцевих самоврядувань;

14) затвердження відповідно до закону Положення про зміст, опис та порядок використання символіки району, області;

15) прийняття рішень щодо об'єднання в асоціації, вступ до асоціацій та інших форм добровільних об'єднань органів місцевого самоврядування, що представляють спільні інтереси територіальних громад, а також про вихід із них;

16) затвердження програм соціально-економічного та культурного розвитку відповідно району, області, цільових програм з інших питань, заслушування звітів про їх виконання;

17) затвердження відповідно районних, обласних бюджетів, внесення змін до них, затвердження звітів про їх виконання;

18) розподіл переданих з державного бюджету коштів у вигляді дотацій, субвенцій відповідно між районними бюджетами, місцевими бюджетами міст обласного значення, сіл, селищ, міст районного значення;

19) вирішення за дорученням відповідних рад питань про продаж, передачу в оренду або під заставу об'єктів комунальної власності, які забезпечують спільні потреби територіальних громад і перебувають в управлінні районних, обласних рад, а також придбання таких об'єктів в установленому законом порядку;

20) вирішення в установленому законом порядку питань щодо управління об'єктами спільної власності територіальних громад сіл, селищ, міст, районів у містах, що перебувають в управлінні районних і обласних рад; призначення і звільнення їх керівників;

21) вирішення відповідно до закону питань регулювання земельних відносин;

22) вирішення відповідно до закону питань про надання дозволу на спеціальне використання природних ресурсів відповідно районного, обласного значення, а також про скасування такого дозволу;

23) встановлення правил користування водозабірними спорудами, призначеними для задоволення питних, побутових та інших потреб населення, зон санітарної охорони джерел водопостачання, обмеження або заборони використання підприємствами питної води у промислових цілях;

24) прийняття рішень про організацію територій і об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення та інших територій, що підлягають особливій охороні; внесення пропозицій до відповідних державних органів про оголошення природних та інших об'єктів, що мають екологічну, історичну, культурну або наукову цінність, пам'ятками історії або культури, які охороняються законом;

25) прийняття за пропозицією відповідних сільських, селищних, міських рад рішень, пов'язаних зі створенням спеціальних військових та інших зон, зміною у статусі цих зон, внесення до відповідних органів пропозицій з цих питань;

26) прийняття рішень з питань адміністративно-територіального устрою в межах і в порядку, визначених законом;

27) прийняття рішень щодо делегування місцевим державним адміністраціям окремих повноважень районних, обласних рад;

28) заслушування звітів голів місцевих державних адміністрацій, їх заступників, керівників управлінь, відділів та інших структурних підрозділів місцевих державних адміністрацій про виконання програм соціально-економічного та культурного розвитку, бюджету, рішень ради із зазначених питань, а також про здійснення місцевими державними адміністраціями делегованих їм радою повноважень;

29) прийняття рішення про недовіру голові відповідної місцевої державної адміністрації;

30) прийняття рішень про звернення до суду щодо визнання незаконними актів місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій, які обмежують права територіальних громад у сфері їх спільних інтересів, а також повноваження районних, обласних рад та їх органів;

31) внесення до Кабінету Міністрів України пропозицій щодо голови відповідної місцевої державної адміністрації.

2. Районні і обласні ради можуть розглядати і вирішувати на пленарних засіданнях і інші питання, віднесені до їх відання цим та іншими законами.

3. Крім питань, зазначених у частині першій цієї статті, виключно на пленарних засіданнях обласних рад вирішуються такі питання:

1) затвердження відповідно до законодавства правил забудови і благоустрою населених пунктів області;

2) прийняття у межах, що визначаються законами, рішень з питань боротьби зі стихійним лихом, епідеміями, епізоотіями, які передаються за їх порушення адміністративну відповідальність;

3) встановлення відповідно до закону місцевого збору за проїзд по території прикордонних областей автотранспорту, що прямує за кордон, визначення порядку його сплати;

4) прийняття рішень про віднесення лісів до категорій захисності, а також про поділ лісів за розрядами такс у випадках і порядку, передбачених законом.

Стаття 44. Делегування повноважень районних і обласних рад відповідним місцевим державним адміністраціям

1. Районні, обласні ради делегують відповідним місцевим державним адміністраціям такі повноваження:

1) підготовка і внесення на розгляд ради проектів програм соціально-економічного та культурного розвитку відповідно районів і областей, цільових програм з інших питань, а в містах компактного проживання національних меншин — також програм їх національно-культурного розвитку, проектів рішень, інших матеріалів з питань, перелічених в цій статті; забезпечення виконання рішень ради;

2) підготовка пропозицій до програм соціально-економічного та культурного розвитку відповідно областей та загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального та культурного розвитку України;

3) забезпечення збалансованого економічного і соціального розвитку відповідної території, ефективного використання природних, трудових і фінансових ресурсів;

4) підготовка і подання до відповідних органів виконавчої влади фінансових показників і пропозицій до проекту державного бюджету України;

5) сприяння інвестиційній діяльності на території району, області;

6) об'єднання на договірних засадах коштів підприємств, установ та організацій, розташованих на відповідній території, і населення, а також бюджетних коштів на будівництво, реконструкцію, ремонт та утримання на пайових засадах об'єктів соціальної і виробничої інфраструктури, шляхів місцевого значення та на заходи щодо охорони навколишнього природного середовища;

7) залучення в порядку, встановленому законом, підприємств, установ та організацій, які не належать до комунальної власності, до участі в обслуговуванні населення відповідної території, координація цієї роботи;

8) затвердження маршрутів і графіків руху місцевого пасажирського транспорту незалежно від форм власності,

узгодження цих питань стосовно транзитного пасажирського транспорту;

9) підготовка питань про визначення в установленому законом порядку території, видів, вибухонебезпечності і навантаження землі для містобудівних потреб, визначених містобудівною документацією;

10) організація охорони, реставрації, використання пам'яток історії та культури, архітектури і містобудування, палацово-паркових, паркових та садибних комплексів, природних заповідників місцевого значення;

11) підготовка висновків щодо проектів місцевих містобудівних програм відповідних адміністративно-територіальних одиниць, що затверджуються сільськими, селищними, міськими радами;

12) видача відповідно до законодавства забудовникам архітектурно-планувальних завдань та технічних умов на проєктування, будівництво, реконструкцію будинків і споруд, благоустрій територій та надання дозволу на проведення цих робіт;

13) забезпечення відповідно до законодавства розвитку науки, усіх видів освіти, охорони здоров'я, культури, фізичної культури і спорту, туризму; сприяння відродженню осередків традиційної народної творчості, національно-культурних традицій населення, художніх промислів і ремесел, роботі творчих спілок, національно-культурних товариств, асоціацій, інших громадських та неприбуткових організацій, які діють у сфері освіти, охорони здоров'я, культури, фізичної культури і спорту, сім'ї та молоді;

14) підготовка і подання на затвердження ради пропозицій щодо організації територій і об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення та інших територій, що підлягають особливій охороні; внесення пропозицій до відповідних державних органів щодо оголошення природних та інших об'єктів, що мають екологічну, історичну, культурну або наукову цінність, пам'ятками історії або культури, які охороняються законом;

15) здійснення необхідних заходів щодо ліквідації наслідків екологічних катастроф, стихійного лиха, епідемії, епізоотії, інших надзвичайних ситуацій, інформування про них населення, залучення в установленому законом порядку до цих робіт підприємств, установ та організацій, а також населення;

16) координація на відповідній території діяльності місцевих землевпорядних органів;

17) здійснення контролю за використанням коштів, що надходять у порядку відшкодування втрат сільськогосподарського і лісгосподарського виробництва, пов'язаних із вилученням (викупом) земельних ділянок.

2. Крім повноважень, зазначених у частині першій цієї статті, обласні ради делегують обласним державним адміністраціям такі повноваження:

1) визначення відповідно до закону розміру відривахувань підприємствами, установами та організаціями, що надходять на розвиток шляхів загального користування в області;

2) погодження у випадках, передбачених законом, з відповідними сільськими, селищними, міськими радами питань щодо розподілу коштів за використання природних ресурсів, які надходять до фондів охорони навколишнього природного середовища;

3) підготовка проектів рішень про віднесення лісів до категорій захисності, а також про поділ лісів за розрядами такс у випадках і порядку, передбачених законом;

4) прийняття у встановленому законом порядку рішень про заборону використання окремих природних ресурсів загального користування;

5) визначення відповідно до законодавства режиму використання територій рекреаційного зон;

6) затвердження для підприємств, установ та організацій, розташованих на відповідній території, лімітів викидів і скидів забруднюючих речовин у довкілля та лімітів розміщення відходів у випадках, передбачених законом.

Глава 5. Порядок формування, організація роботи органів та посадових осіб місцевого самоврядування

Стаття 45. Порядок формування рад

1. Сільські, селищні, міські, районні (у разі їх створення), обласні ради складаються з депутатів,

які обираються населенням відповідної території на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування.

2. Порядок організації і проведення виборів депутатів визначається законом.

3. Загальний склад ради визначається радою відповідно до закону про вибори.

4. Рада вважається правомочною за умови обрання не менш як двох третин депутатів від загального складу ради.

5. У разі якщо до ради обрано менше двох третин її складу, до обрання необхідної кількості депутатів продовжує здійснювати повноваження рада попереднього скликання.

6. У разі дострокового припинення повноважень деяких депутатів, внаслідок чого до складу ради входить менш як дві третини депутатів, до обрання необхідної кількості депутатів така рада вважається правомочною за наявності більше половини депутатів від загального складу ради.

7. Строк повноважень рад — чотири роки.

Стаття 46. Сесія ради

1. Сільська, селищна, міська, районна у місті (у разі її створення), районна, обласна рада проводить свою роботу сесією. Сесія складається з пленарних засідань ради, а також засідань постійних комісій ради.

2. Перша сесія новообраної сільської, селищної, міської, районної у місті ради скликається відповідною територіальною виборчою комісією не пізніше як через місяць після обрання ради у правомочному складі. Її відкриває і веде голова цієї виборчої комісії. Він інформує раду про підсумки виборів депутатів та сільського, селищного, міського голови і визнання їх повноважень.

3. Першу сесію районної, обласної ради скликає і веде голова відповідної територіальної виборчої комісії.

4. Наступні сесії ради скликаються: сільської, селищної, міської — відповідно сільським, селищним, міським головами; районної у місті, районної, обласної — головою відповідної ради.

5. Сесія ради скликається в міру необхідності, але не менше одного разу на квартал.

6. У разі немотивованої відмови сільського, селищного, міського голови, голови районної у місті, районної, обласної ради або неможливості його скликати сесію ради сесія скликається: сільської, селищної, міської ради — секретарем сільської, селищної, міської ради; районної у місті, районної, обласної ради — заступником голови відповідної ради.

У цих випадках сесія скликається:

1) відповідно до доручення сільського, селищного, міського голови (голови районної у місті, районної, обласної ради);

2) якщо сільський, селищний, міський голова (голова районної у місті, районної, обласної ради) без поважних причин не скликав сесію у двотижневий строк після настання умов, передбачених частиною сьомою цієї статті;

3) якщо сесія не скликається сільським, селищним, міським головою (головою районної у місті, районної, обласної ради) у строки, передбачені цим Законом.

7. Сесія сільської, селищної, міської, районної у місті ради повинна бути також скликана за пропозицією не менш як однієї третини депутатів від загального складу відповідної ради, виконавчого комітету сільської, селищної, міської, районної у місті ради, а сесія районної, обласної ради — також за пропозицією не менш як однієї третини депутатів від загального складу відповідної місцевої державної адміністрації.

8. У разі якщо посадові особи, зазначені у частині четвертій та шостій цієї статті, у двотижневий строк не скликають сесію на вимогу суб'єктів, зазначених у частині сьомій цієї статті, сесія може бути скликана депутатами відповідної ради, які становлять не менш як одну третину складу ради, або постійною комісією ради.

9. Рішення про скликання сесії ради доводиться до відома депутатів і населення не пізніше як за 10 днів до сесії, а у виняткових випадках — не пізніше як за день до сесії із зазначенням часу скликання, місця проведення та питань, які передбачається внести на розгляд ради.

10. Сесію сільської, селищної, міської ради відкриває і веде відповідно сільський, селищний, міський голова, а у випадках, передбачених частиною шостою цієї статті, — секретар ради; сесію районної у місті, районної, обласної ради — голова ради або його заступник. У випадку, передбаченому частиною восьмою цієї статті, сесію відкриває за дорученням групи депутатів, з ініціативи якої скликає сесія, один з депутатів, що входить до її складу, а веде за рішенням ради — один з депутатів цієї ради.

11. Сесія ради є правомочною, якщо в її пленарному засіданні бере участь більше половини депутатів від загального складу ради.

12. Пропозиції щодо питань на розгляд ради можуть вноситися сільським, селищним, міським головою, постійними комісіями, депутатами, виконавчим комітетом ради, головою місцевої державної адміністрації, головою районної, обласної ради, загальними зборами громадян.

13. Не пізніше як на другій сесії затверджується регламент роботи відповідної ради, а також положення про постійні комісії ради.

14. Порядок скликання сесії ради, підготовки і розгляду нею питань, прийняття рішень ради про затвердження порядку денного сесії та з інших процедурних питань, а також порядок роботи сесії визначаються регламентом ради.

15. Протоколи сесії сільської, селищної, міської ради, прийняті нею рішення підписуються сільським, селищним, міським головою, районної у місті, районної, обласної ради — головою відповідної ради, у разі їх відсутності — відповідно секретарем сільської, селищної, міської ради, заступником голови районної у місті, районної, обласної ради, а у випадку, передбаченому частинами сьомою та дев'ятою цієї статті, — депутатом ради, який за дорученням депутатів головував на її засіданні.

16. Сесії ради проводяться гласно. У разі необхідності рада може прийняти рішення про проведення закритого пленарного засідання.

Стаття 47. Постійні комісії ради

1. Постійні комісії ради є органами ради, що обираються з числа її депутатів для вивчення, попереднього розгляду і підготовки питань, які належать до її відання, здійснення контролю за виконанням рішень ради, її виконавчого комітету.

2. Постійні комісії обираються радою на строк її повноважень у складі голови і членів комісії. Всі інші питання структури комісії вирішуються відповідною комісією.

3. До складу постійних комісій не можуть бути обрані сільський, селищний, міський голова, секретар сільської, селищної, міської ради, голова районної у місті (у разі її створення), районної, обласної ради, їх заступники.

4. Постійні комісії за дорученням ради або за власною ініціативою попередньо розглядають проекти програм соціально-економічного і культурного розвитку, місцевого бюджету, звіти про виконання програм і бюджету, вивчають і готують питання про стан та розвиток відповідних галузей господарського і соціально-культурного будівництва, інші питання, які вносяться на розгляд ради, розробляють проекти рішень ради та готують висновки з цих питань, виступають на сесіях ради з доповідями і співдоповідями.

5. Постійні комісії попередньо розглядають кандидатури осіб, які пропонуються для обрання, затвердження, призначення або погодження відповідною радою, готують висновки з цих питань.

6. Постійні комісії за дорученням ради, голови, заступника голови районної у місті, районної, обласної ради, секретаря сільської, селищної, міської ради або за власною ініціативою вивчають діяльність підзвітних їй органів та виконавчого комітету сільської, селищної, міської, районної у місті ради органів, а також з питань, віднесених до відання ради, місцевих державних адміністрацій, підприємств, установ та організацій, їх філіалів і відділень незалежно від форм власності та їх посадових осіб, подають за результатами перевірок рекомендації на розгляд їх керівників, а в необхідних випадках — на розгляд ради або виконавчого ко-

мітету сільської, селищної, міської, районної у місті ради; здійснюють контроль за виконанням рішень ради, виконавчого комітету сільської, селищної, міської, районної у місті ради.

7. Постійні комісії у питаннях, які належать до їх відання, та в порядку, визначеному законом, мають право отримувати від керівників органів, підприємств, установ, організацій та їх філіалів і відділень необхідні матеріали і документи.

8. Організації роботи постійної комісії ради покладається на голову комісії. Голова комісії скликає і веде засідання комісії, дає доручення членам комісії, представляє комісію у відносинах з іншими органами, об'єднаннями громадян, підприємствами, установами, організаціями, а також громадянами, організує роботу по реалізації висновків і рекомендацій комісії. У разі відсутності голови комісії або неможливості ним виконувати свої повноваження з інших причин його функції здійснює заступник голови комісії або секретар комісії.

9. Засідання постійної комісії скликається в міру необхідності і є правомочним, якщо в ньому бере участь не менш як половина від загального складу комісії.

10. За результатами вивчення і розгляду питань постійні комісії готують висновки і рекомендації. Висновки і рекомендації постійної комісії приймаються більшістю голосів від загального складу комісії і підписуються головою комісії, а в разі його відсутності — заступником голови або секретарем комісії. Протоколи засідань комісії підписуються головою і секретарем комісії.

11. Рекомендації постійних комісій підлягають обов'язковому розгляду органами, підприємствами, установами, організаціями, посадовими особами, яким вони адресовані. Про результати розгляду і вжиті заходи повинні бути повідомлені комісіям у встановлений ними строк.

12. Постійна комісія для вивчення питань, розробки проектів рішень ради може створювати підготовчі комісії і робочі групи з залученням представників громадськості, вчених і спеціалістів. Питання, які належать до відання кількох постійних комісій, можуть за ініціативою комісії, а також за дорученням ради, її голови, заступника голови районної у місті, районної, обласної ради, секретаря сільської, селищної, міської ради розглядатися постійними комісіями спільно. Висновки і рекомендації, прийняті постійними комісіями на їх спільних засіданнях, підписуються головою відповідних постійних комісій.

13. Депутати працюють у постійних комісіях на громадських засадах. За рішенням обласних рад голови постійних комісій з питань бюджету можуть працювати в раді на постійній основі.

14. Постійні комісії є підзвітними раді та відповідальними перед нею.

15. Перелік, функціональна спрямованість і порядок організації роботи постійних комісій визначаються регламентом відповідної ради та Положенням про постійні комісії, що затверджується радою.

Стаття 48. Тимчасові контрольні комісії ради

1. Тимчасові контрольні комісії ради є органами ради, які обираються з числа її депутатів для здійснення контролю за конкретно визначених радою питань, що належать до повноважень місцевого самоврядування. Контрольні комісії подають звіти і пропозиції на розгляд ради.

2. Рішення про створення тимчасової контрольної комісії ради, її назву та завдання, персональний склад комісії та її голову вважається прийнятим, якщо за це проголосувало не менше однієї третини депутатів від загального складу ради.

3. Засідання тимчасових контрольних комісій ради проводиться, як правило, закрито. Депутати, які входять до складу тимчасової контрольної комісії, та залучені комісією для участі в її роботі спеціалісти, експерти, інші особи не повинні розголошувати інформацію, яка стала їм відомою у зв'язку з її роботою.

4. Повноваження тимчасової контрольної комісії ради припиняються з моменту прийняття радою остаточного рішення щодо результатів роботи цієї комісії, а також у разі припинення пов-

новажень ради, яка створила цю комісію.

Стаття 49. Депутат ради

1. Повноваження депутата ради починаються з моменту офіційного оголошення відповідною територіальною виборчою комісією на сесії ради рішення про підсумки виборів та визнання повноважень депутатів і закінчуються в день першої сесії ради нового скликання. Повноваження депутата можуть бути припинені достроково у випадках, передбачених законом.

2. Депутат представляє інтереси всієї територіальної громади, має всю повноту прав, що забезпечують його активну участь у діяльності ради та утворення нею органів, несе обов'язки перед виборцями, радою та її органами, виконує їх доручення. Депутат, крім секретаря ради, повинен виходити до складу однієї з постійних комісій ради.

3. На час сесії, засідань постійних комісій ради, а також для здійснення депутатських повноважень в інших, передбачених законом випадках, депутат звільняється від виконання виробничих або службових обов'язків з відшкодуванням йому середнього зарплатку за основним місцем роботи та інших витрат, пов'язаних з депутатською діяльністю, за рахунок відповідного місцевого бюджету.

4. Депутат зобов'язаний брати участь у роботі сесії ради, засідань постійної та інших комісій ради, до складу яких його обрано.

5. У разі пропуску депутатом протягом року більше половини пленарних засідань ради або засідань постійної комісії, виконання ним без поважних причин рішень і доручень ради та її органів відповідна рада може звернутися до виборців з пропозицією про відкликання такого депутата у встановленому законом порядку.

6. Депутат має право ухвалювати голосує з усіх питань, які розглядаються на сесіях ради, а також на засіданнях постійної та інших комісій ради, до складу яких його обрано.

7. Депутат має право звернутися із запитом до керівників ради та її органів, сільського, селищного, міського голови, керівників органів, підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності, розташованих або зареєстрованих на відповідній території, а депутат міської (міста обласного значення), районної, обласної ради — також до голови місцевої державної адміністрації з питань, віднесених до відання ради.

8. Орган або посадова особа, до яких звернуто запит, зобов'язані дати усну чи письмову відповідь на запит на сесії ради у строки і в порядку, встановлені радою відповідно до закону. За результатами розгляду запиту рада приймає рішення.

9. Пропозиції і зауваження, висловлені депутатами на сесії ради, або передані в письмовій формі головному до сесії, розглядаються радою чи за її дорученням постійними комісіями ради або надсилаються на розгляд підзвітним і підконтрольним їй органам та посадовим особам, які зобов'язані розглянути ці пропозиції і зауваження у строки, встановлені радою, і про вжиті заходи повідомити депутатів та раду.

10. Депутат має право знайомитися з будь-якими офіційними документами, які зберігаються у відповідних органах місцевого самоврядування, та робити виписки, копіювання цих документів.

11. Повноваження депутатів, порядок організації і гарантії депутатської діяльності визначаються Конституцією України, цим Законом, законом про статус депутата, іншими законами.

Стаття 50. Секретар сільської, селищної, міської ради

1. Секретар сільської, селищної, міської ради обирається за пропозицією сільського, селищного, міського голови відповідною радою з числа її депутатів на строк повноважень ради та працює в раді на постійній основі.

2. Секретар сільської, селищної, міської ради не може суміщати свою службову діяльність з іншою посадою, у тому числі на громадських засадах (крім викладацької, наукової та творчої роботи в позаурочний час), займатися підприємницькою діяльністю, одержувати від цього прибутку, якщо інше не передбачено законом.

3. Секретар сільської, селищної, міської ради:

1) скликає сесії ради у випадках, пе-

редбачених частиною шостою статті 46 цього Закону; повідомляє депутатам і доводить до відома населення інформацію про час і місце проведення сесії ради, питання, які передбачається внести на розгляд ради;

2) веде засідання ради та підписує її рішення у випадках, передбачених частиною шостою статті 46 цього Закону;

3) організує підготовку сесії ради, питань, що вносяться на розгляд ради;

4) забезпечує своєчасне доведення рішень ради до виконавців і населення, організує контроль за їх виконанням;

5) за дорученням сільського, селищного, міського голови координує діяльність постійних та інших комісій ради, дає їм доручення, сприяє організації виконання їх рекомендацій;

6) сприяє депутатам ради у здійсненні їх повноважень;

7) організує за дорученням ради відповідно до законодавства здійснення заходів, пов'язаних з підготовкою і проведенням референдумів та виборів до органів державної влади і місцевого самоврядування;

8) забезпечує зберігання у відповідних органах місцевого самоврядування офіційних документів, пов'язаних з місцевим самоврядуванням відповідної територіальної громади, забезпечує доступ до них осіб, яким це право надано у встановленому порядку;

9) вирішує за дорученням сільського, селищного, міського голови або відповідної ради інші питання, пов'язані з діяльністю ради та її органів.

4. Секретар сільської ради може за рішенням ради одночасно здійснювати повноваження секретаря виконавчого комітету відповідної ради.

5. Повноваження секретаря сільської, селищної, міської ради можуть бути достроково припинені за рішенням відповідної ради.

Стаття 51. Виконавчий комітет сільської, селищної, міської ради у місті ради

1. Виконавчим органом сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради є виконавчий комітет ради, який утворюється відповідною радою на строк її повноважень. Після закінчення повноважень ради, сільського, селищного, міського голови, голови районної у місті ради її виконавчий комітет здійснює свої повноваження до сформувannya нового складу виконавчого комітету.

2. Кількісний склад виконавчого комітету визначається відповідною радою. Персональний склад виконавчого комітету сільської, селищної, міської ради затверджується радою за пропозицією сільського, селищного, міського голови, районної у місті ради — за пропозицією голови відповідної ради.

3. Виконавчий комітет ради утворюється у складі відповідно сільського, селищного, міського голови, районної у місті ради — голови відповідної ради, заступника (заступників) сільського, селищного, міського голови з питань діяльності виконавчих органів ради, керуючого справами (секретаря) виконавчого комітету, а також керівників відділів, управлінь та інших виконавчих органів ради, інших осіб.

4. До складу виконавчого комітету сільської, селищної, міської ради входять також за посадою секретар відповідної ради.

5. Очолює виконавчий комітет сільської, селищної, міської ради відповідно сільський, селищний, міський голова, районної у місті ради — голова відповідної ради. У виконавчому комітеті сільської ради функції секретаря виконавчого комітету за рішенням ради може здійснювати секретар відповідної ради.

6. Особи, які входять до складу виконавчого комітету, крім тих, хто працює у виконавчих органах ради на постійній основі, на час засідань виконавчого комітету, а також для здійснення повноважень в інших випадках звільняються від виконання виробничих або службових обов'язків з відшкодуванням їм середнього зарплатку за основним місцем роботи та інших витрат, пов'язаних з виконанням обов'язків члена виконавчого комітету, за рахунок коштів відповідного місцевого бюджету.

7. На осіб, які входять до складу виконавчого комітету ради і працюють в ньому на постійній основі, поширюється вимоги щодо обмеження сумисності їх діяльності з іншою роботою (діяльністю), встановлені цим Законом

для сільського, селищного, міського голови.

8. Виконавчий комітет ради є підзвітним і підконтрольним раді, що його утворила, а з питань здійснення ним повноважень органів виконавчої влади — також підконтрольним відповідним органам виконавчої влади.

9. До складу виконавчого комітету сільської, селищної, міської, районної у місті ради не можуть входити депутати відповідної ради, крім секретаря ради.

Стаття 52. Повноваження виконавчого комітету сільської, селищної, міської, районної у місті ради

1. Виконавчий комітет сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради може розглядати і вирішувати питання, віднесені цим Законом до відання виконавчих органів ради.

2. Виконавчий комітет ради:

1) попередньо розглядає проекти місцевих програм соціально-економічного і культурного розвитку, цільових програм з інших питань, місцевого бюджету, проекти рішень з інших питань, щоносяться на розгляд відповідної ради;

2) координує діяльність відділів, управлінь та інших виконавчих органів ради, підприємств, установ та організацій, що належать до комунальної власності відповідної територіальної громади, заслуховує звіти про роботу їх керівників;

3) має право змінювати або скасовувати акти підпорядкованих йому відділів, управлінь, інших виконавчих органів ради, а також їх посадових осіб.

3. Сільська, селищна, міська рада може прийняти рішення про розмежування повноважень між її виконавчим комітетом, відділами, управліннями, іншими виконавчими органами ради та сільським, селищним, міським головою в межах повноважень, наданих цим Законом виконавчим органам сільських, селищних, міських рад.

Стаття 53. Організація роботи виконавчого комітету сільської, селищної, міської, районної у місті ради

Основною формою роботи виконавчого комітету сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради є його засідання. Засідання виконавчого комітету складаються відповідно сільським, селищним, міським головою (головою районної у місті ради), а в разі його відсутності чи неможливості здійснення ним цієї функції — заступником сільського, селищного, міського голови з питань діяльності виконавчих органів ради (районної у місті ради — заступником голови ради) в міру необхідності, але не рідше одного разу на місяць і є правомочними, якщо в них беруть участь більше половини від загального складу виконавчого комітету.

Стаття 54. Відділи, управління та інші виконавчі органи сільської, селищної, міської, районної у місті ради

1. Сільська, селищна, міська, районна у місті (у разі її створення) рада в межах затверджених нею структури і штатів може створювати відділи, управління та інші виконавчі органи для здійснення повноважень, що належать до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад.

2. Відділи, управління та інші виконавчі органи ради є підзвітними і підконтрольними раді, яка їх утворила, підпорядкованими її виконавчому комітету, сільському, селищному, міському голові, голові районної у місті ради. Керівники відділів, управлінь та інших виконавчих органів ради призначаються на посаду і звільняються з посади сільським, селищним, міським головою, головою районної у місті ради одноосово, а в випадках, передбачених законом, — за погодженням з відповідними органами виконавчої влади.

4. Положення про відділи, управління та інші виконавчі органи ради затверджують відповідною радою.

Стаття 55. Голова районної, обласної, районної у місті ради

1. Голова районної, обласної, районної у місті (у разі її створення) ради обирається відповідною радою з числа її депутатів в межах строку повноважень ради таємним голосуванням.

2. Голова ради виконує свої обов'язки до обрання голови ради нового скликання, крім випадків дострокового припинення повноважень голови ради відповідно до цього Закону.

3. Голова ради працює у раді на постійній основі, не може мати інший

представницький мандат, сумішати свою службову діяльність з іншою роботою, у тому числі на громадських посадах (крім викладацької, наукової та творчої у позаробочий час), займатися підприємницькою діяльністю, одержувати від цього прибуток.

4. У своїй діяльності голова ради є підзвітним раді і може бути звільнений з посади радою, якщо за його звільнення проголосувало не менш як дві третини депутатів від загального складу ради шляхом таємного голосування.

5. Питання про звільнення голови ради може бути внесено на розгляд ради на вимогу не менше третини депутатів від загального складу ради.

6. Голова районної, обласної, районної у місті ради:

1) скликає сесії, ради, повідомляє депутатів і доводить до відома населення інформацію про час і місце проведення сесії ради, питання, які передбачається внести на розгляд ради, веде засідання ради;

2) забезпечує підготовку сесій ради і питань, щоносяться на її розгляд, доведення рішень ради до виконавців, організує контроль за їх виконанням;

3) представляє ради кандидатури для обрання на посаду заступника голови ради, вносить на затвердження ради пропозиції щодо структури органів ради, її виконавчого апарату, витрат на їх утримання;

4) вносить раді пропозиції щодо утворення і обрання постійних комісій ради;

5) координує діяльність постійних комісій ради, дає їм доручення, сприяє організації виконання їх рекомендацій;

6) організує подання депутатом до ради пропозицій, які вони вносять на розгляд ради;

7) організує відповідно до законодавства проведення референдумів та виборів до органів державної влади і місцевого самоврядування;

8) організує роботу президії (колегії) ради (у разі її створення);

9) призначає і звільняє керівників та інших працівників структурних підрозділів виконавчого апарату ради;

10) здійснює керівництво виконавчим апаратом ради;

11) є розпорядником коштів, передбачених на утримання ради та її виконавчого апарату;

12) підписує рішення ради, протоколи сесій ради;

13) забезпечує роботу по розгляду звернень громадян; веде особистий прийом громадян;

14) забезпечує гласність у роботі ради та її органів, обговорення громадянами проектів рішень ради, важливих питань місцевого значення, вивчення громадської думки, оприлюднює рішення ради;

15) представляє раду у відносинах з державними органами, іншими органами місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, трудовими колективами, адміністративно-підприємств, установ, організацій і громадянами, а також у зовнішніх відносинах відповідно до законодавства;

16) за рішенням ради звертається до суду щодо визнання незаконними актів місцевих органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій, які обмежують права територіальних громад у сфері їх спільних інтересів, а також повноваження районних, обласних рад та їх органів;

17) звітує перед радою про свою діяльність не менше одного разу на рік, а на вимогу не менш як третини депутатів — у визначений радою термін;

18) вирішує інші питання, доручені йому радою.

7. Голова районної, обласної, районної у місті ради в межах своїх повноважень веде розпорядження.

Стаття 56. Заступник голови районної, обласної, районної у місті ради

1. Заступник голови районної, обласної, районної у місті (у разі її створення) ради обирається відповідною радою в межах строку її повноважень з числа депутатів цієї ради шляхом таємного голосування і здійснює свої повноваження до обрання заступника голови ради нового скликання, крім випадків дострокового припинення його повноважень.

2. Заступник голови ради може бути достроково звільнений з посади за рішенням ради, яке приймається шляхом таємного голосування. Питання про його звільнення може бути внесено на розгляд ради на вимогу не менш як

третини депутатів від загального складу ради або голови ради.

3. Заступник голови ради в разі відсутності голови ради або неможливості виконання ним своїх обов'язків з інших причин здійснює повноваження голови відповідної ради.

4. Заступник голови ради працює у раді на постійній основі. На нього поширюються вимоги щодо обмеження сумісності його діяльності з іншою роботою (діяльністю), встановлені цим Законом для голови ради.

Стаття 57. Президія (колегія) районної, обласної ради

1. Районна, обласна рада може утворити президію (колегію) ради. Президія (колегія) ради є дорадчим органом ради, який попередньо готує узгоджені пропозиції і рекомендації з питань, що передбачається внести на розгляд ради. Президія (колегія) ради може приймати рішення, які мають дорадчий характер.

2. До складу президії (колегії) ради входять голова ради, його заступник, голови постійних комісій ради, уповноважені представники депутатських груп і фракцій.

3. Президія (колегія) ради діє на основі Положення про неї, що затверджується радою.

Стаття 58. Виконавчий апарат районної, обласної ради

1. Виконавчий апарат районної, обласної ради забезпечує здійснення радою повноважень, наданих їй Конституцією України, цим та іншими законами.

2. Виконавчий апарат ради здійснює організаційне, правове, інформаційне, аналітичне, матеріально-технічне забезпечення діяльності ради, її органів, депутатів, сприяє здійсненню відповідною радою взаємодії і зв'язків з територіальними громадами, місцевими органами виконавчої влади, органами та посадовими особами місцевого самоврядування.

3. Виконавчий апарат ради утворюється відповідною радою. Його структура і чисельність, витрати на утримання встановлюються радою за поданням її голови.

4. Виконавчий апарат ради за посадою очолює голова відповідної ради.

Стаття 59. Акти органів та посадових осіб місцевого самоврядування

1. Рада в межах своїх повноважень приймає нормативні та інші акти у формі рішень.

2. Рішення ради приймається на її пленарному засіданні після обговорення більшістю депутатів від загального складу ради, крім випадків, передбачених цим Законом. При встановленні результатів голосування до загального складу сільської, селищної, міської ради включаться сільський, селищний, міський голова, якщо він бере участь у пленарному засіданні ради, і враховується його голос.

3. Рішення ради приймається відкритим (у тому числі поіменним) або таємним голосуванням. Таємне голосування обов'язково проводиться у випадках, передбачених пунктами 4 і 16 статті 26, пунктами 1, 30 і 32 статті 43 та статтями 55, 56 цього Закону.

4. Рішення сільської, селищної, міської ради у встановлений строк з моменту його прийняття може бути зупинено сільським, селищним, міським головою і внесено на повторний розгляд відповідної ради із обґрунтуванням зауважень. Рада зобов'язана у двотижневий строк повторно розглянути рішення. Якщо рада відхилила зауваження сільського, селищного, міського голови і підтвердила попереднє рішення двома третинами депутатів від загального складу ради, воно набирає чинності.

5. Рішення ради нормативно-правового характеру набирають чинності з дня їх офіційного оприлюднення, якщо радою не встановлено більш пізній строк введення цих рішень у дію.

6. Виконавчий комітет сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради в межах своїх повноважень приймає рішення. Рішення виконавчого комітету приймаються на його засіданні більшістю голосів від загального складу виконавчого комітету і підписуються сільським, селищним, міським головою, головою районної у місті ради.

7. У разі незгоди сільського, селищного, міського голови (голови районної у місті ради) з рішенням виконавчого комітету ради він може зупинити дію цього рішення своїм розпорядженням

та внести це питання на розгляд відповідної ради.

8. Сільський, селищний, міський голова, голова районної у місті, районної, обласної ради в межах своїх повноважень веде розпорядження.

9. Рішення виконавчого комітету ради з питань, віднесених до власної компетенції виконавчих органів ради, можуть бути скасовані відповідною радою.

10. Акти органів та посадових осіб місцевого самоврядування з мотивів їхньої невідповідності Конституції або законам України визнаються незаконними в судовому порядку.

11. Акти органів та посадових осіб місцевого самоврядування доводяться до відома населення. На вимогу громадян їм може бути видана копія відповідних актів органів та посадових осіб місцевого самоврядування.

Розділ III. МАТЕРІАЛЬНА І ФІНАНСОВА ОСНОВА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Стаття 60. Право комунальної власності

1. Територіальним громадам сіл, селищ, міст, районів у містах належить право комунальної власності на рухоме і нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, землю, природні ресурси, підприємства, установи та організації, в тому числі банків, страхові товариства, а також пенсійні фонди, частку в майні підприємств, житловий фонд, нежитлові приміщення, заклади культури, освіти, спорту, охорони здоров'я, науки, соціального обслуговування та інше майно і майнові права, рухомі та нерухомі об'єкти, визначені відповідно до закону як об'єкти права комунальної власності, а також кошти отримані від їх відчуження.

2. Підставою для набуття права комунальної власності є передача майна територіальним громадам безоплатно державою, іншими суб'єктами права власності, а також майнові права, створення, придбання майна органами місцевого самоврядування в порядку, встановленому законом.

3. Територіальні громади сіл, селищ, міст, районів у містах безпосередньо або через органи місцевого самоврядування можуть об'єднувати на договірних засадах на праві спільної власності об'єкти права комунальної власності, а також кошти місцевих бюджетів для виконання спільних проектів або для спільного фінансування (утримання) комунальних підприємств, установ та організацій і створення для цього відповідні органи і служби.

4. Районні та обласні ради від імені територіальних громад сіл, селищ, міст здійснюють управління об'єктами їхньої спільної власності, що задовольняють спільні потреби територіальних громад.

5. Органи місцевого самоврядування від імені та в інтересах територіальних громад відповідно до закону здійснюють правомочності щодо володіння, користування та розпорядження об'єктами права комунальної власності, в тому числі виконують усі майнові операції, можуть передавати об'єкти права комунальної власності у постійне або тимчасове користування юридичним та фізичним особам, здавати їх в оренду, продавати і купувати, використовувати як засоби, вирішувати питання їхнього відчуження, визначати в угодах та договорах умови використання та фінансування об'єктів, що приватизуються та передаються у користування і оренду.

6. Доцільність, порядок та умови відчуження об'єктів права комунальної власності визначаються відповідною радою. Доходи від відчуження об'єктів права комунальної власності зараховуються до відповідних місцевих бюджетів і спрямовуються на фінансування заходів, передбачених бюджетами розвитку.

7. Майнові операції, які здійснюються органами місцевого самоврядування з об'єктами права комунальної власності, не повинні ослаблювати економічних основ місцевого самоврядування, зменшувати обсяг та погіршувати умови надання послуг населенню.

8. Право комунальної власності територіальних громад захищається законом на рівних умовах з правами власності інших суб'єктів. Об'єкти права комунальної власності не можуть бути вилучені у територіальних громад і передані іншим суб'єктам права власності без згоди безпосередньої територіальної громади або відповідного рішення ради чи уповноваженого нею органа

ну, за винятком випадків, передбачених законом.

9. Сільські, селищні, міські, районні в містах (у разі їх створення) ради мають право:

1) вносити пропозиції про передачу або продаж у комунальну власність відповідних територіальних громад підприємств, установ та організацій, їх структурних підрозділів та інших об'єктів, що належать до державної та інших форм власності, якщо вони мають важливе значення для забезпечення комунально-побутових і соціально-культурних потреб територіальних громад;

2) на переважне придбання в комунальну власність приміщень, споруд, інших об'єктів, розташованих на відповідній території, якщо вони можуть бути використані для забезпечення комунально-побутових та соціально-культурних потреб територіальних громад;

3) мати об'єкти комунальної власності за межами відповідних адміністративно-територіальних одиниць.

Стаття 61. Місцеві бюджети

1. Органи місцевого самоврядування в селах, селищах, містах, районах у містах (у разі їх створення) самостійно розробляють, затверджують і виконують відповідні місцеві бюджети згідно з цим Законом та законом про бюджетну систему.

2. Районні та обласні ради затверджують районні та обласні бюджети, які формуються з коштів державного бюджету для їх відповідного розподілу між територіальними громадами або для виконання спільних проєктів та з цитів, залучених на договірних засадах з місцевих бюджетів для реалізації спільних соціально-економічних та культурних програм, контролюють їх виконання.

3. Складання і виконання районних і обласних бюджетів здійснюють відповідні державні адміністрації згідно з цим Законом та законом про бюджетну систему.

4. Самостійність місцевих бюджетів гарантується власними та закріпленими за ними на стабільній основі законами загальнодержавними доходами, а також правом самостійно визначати напрями використання коштів місцевих бюджетів відповідно до закону.

5. Втручання державних органів у процес складання, затвердження і виконання місцевих бюджетів не допускається, за винятком випадків, передбачених цим та іншими законами.

Стаття 62. Участь держави у формуванні доходів місцевих бюджетів

1. Держава фінансово підтримує місцеве самоврядування, бере участь у формуванні доходів місцевих бюджетів, здійснює контроль за законним, цільним, економічним, ефективним витрачанням коштів та належним їх обліком. Вона гарантує органам місцевого самоврядування дохідну базу, достатню для забезпечення населення послугами на рівні мінімальних соціальних потреб. У випадках, коли доходи від закріплених за місцевими бюджетами загальнодержавних податків та зборів перевищують мінімальний розмір місцевого бюджету, держава вилучає із місцевого бюджету до державного бюджету частину надлишку в порядку, встановленому законом про державний бюджет.

2. Мінімальні розміри місцевих бюджетів визначаються на основі нормативів бюджетної забезпеченості на одного жителя з урахуванням економічного, соціального, природного та екологічного статусу відповідних територій, виходячи з рівня мінімальних соціальних потреб, встановленого законом.

Стаття 63. Доходи місцевих бюджетів

1. Доходи місцевих бюджетів формуються за рахунок власних, визначених законом, джерел та закріплених у встановленому законом порядку загальнодержавних податків, зборів та інших обов'язкових платежів.

2. Доходи місцевих бюджетів районних у містах рад (у разі їх створення) формуються відповідно до обсягу повноважень, що визначаються відповідними міськими радами.

3. Порядок зарахування доходів до місцевих бюджетів визначається законом про бюджетну систему та іншими законами.

4. У дохідній частині місцевого бюджету окремо виділяються доходи, необхідні для виконання власних повноважень, і доходи, необхідні для забезпе-

чення виконання делегованих законом повноважень органів виконавчої влади.

5. Місцевий бюджет поділяється на поточний бюджет і бюджет розвитку. Доходи бюджету розвитку формуються за рахунок частини податкових надходжень, коштів, залучених від розміщення місцевих позик, а також інвестиційних ссудів з інших бюджетів.

6. Кошти державного бюджету, що передаються у вигляді дотацій, субвенцій, розподіляються обласними радами між районними бюджетами і бюджетами міст обласного значення у розмірах, необхідних для формування дохідних частин не нижче мінімальних розмірів місцевих бюджетів, визначених законом, а також використовуються для фінансування у обласного бюджету спільних проєктів територіальних громад.

7. Кошти обласного бюджету, передані державою у вигляді дотацій, субвенцій, зараховуються до районних бюджетів і розподіляються районними радами між місцевими бюджетами у розмірах, необхідних для формування дохідних частин не нижче мінімальних розмірів місцевих бюджетів, визначених законом, а також використовуються для фінансування з районного бюджету спільних проєктів територіальних громад.

Стаття 64. Видатки місцевих бюджетів

1. Видатки, які здійснюються органами місцевого самоврядування на потреби територіальних громад, їх розмір і цільове спрямування визначаються місцевими бюджетами цих громад; видатки, пов'язані із здійсненням районними, обласними радами заходів щодо забезпечення спільних інтересів територіальних громад, — відповідними районними та обласними бюджетами.

2. Сільські, селищні, міські, районні в містах (у разі їх створення) ради та їх виконавчі органи самостійно розпоряджаються коштами відповідних місцевих бюджетів, визначають напрями їх використання.

3. Районні, обласні бюджети виконують місцеві державні адміністрації в цілях і обсягах, що затверджуються відповідними радами.

4. У видатковій частині місцевих бюджетів окремо передбачаються видатки поточного бюджету і видатки бюджету розвитку.

5. Кошти поточного бюджету спрямовуються на фінансування установ і закладів, що утримуються за рахунок бюджетних асигнувань, і не належать до бюджету розвитку.

6. Кошти бюджету розвитку спрямовуються на реалізацію програм соціально-економічного розвитку відповідної території, пов'язаних із здійсненням інвестиційної та інноваційної діяльності, а також на фінансування субвенцій та інших видатків, пов'язаних з розширенням відтворення.

7. Видатки місцевих бюджетів поділяються на дві частини: видатки, пов'язані з виконанням власних повноважень місцевого самоврядування, і видатки, пов'язані з виконанням делегованих законом повноважень органів виконавчої влади.

Стаття 65. Використання вільних бюджетних коштів

Доходи, додатково одержані в процесі виконання місцевих бюджетів, суми перевищення доходів над видатками, що утворилися в результаті економії надходжень, вилучені з економії у видатках, крім випадків, передбачених законом. Рішення про використання таких коштів приймається відповідною радою.

Стаття 66. Збалансування доходів і видатків місцевих бюджетів

1. Місцеві бюджети мають бути достатніми для забезпечення виконання органами місцевого самоврядування наданих їм законом повноважень та забезпечення населення послугами не нижче рівня мінімальних соціальних потреб.

2. При забезпеченні збалансування доходів і видатків місцевих бюджетів не враховуються вільні залишки бюджетних коштів, порядок використання яких передбачено статтею 65 цього Закону.

3. У разі коли вичерпано можливості збалансування доходів і видатків місцевих бюджетів і при цьому не забезпечується покриття видатків, необхідних для здійснення органами місцевого самоврядування наданих їм законом повноважень та забезпечення населення

послугами не нижче рівня мінімальних соціальних потреб, держава забезпечує збалансування місцевих бюджетів шляхом передачі необхідних коштів до відповідних місцевих бюджетів у вигляді дотацій, субвенцій, субсидій відповідно до закону.

Стаття 67. Фінансування витрат, пов'язаних із здійсненням органами місцевого самоврядування повноважень органів виконавчої влади та виконання рішень органів державної влади

1. Держава фінансує у повному обсязі здійснення органами місцевого самоврядування наданих законом повноважень органів виконавчої влади. Кошти, необхідні для здійснення органами місцевого самоврядування цих повноважень, щороку передбачаються в Законі України про Державний бюджет України.

2. Рішення органів державної влади, які призводять до додаткових видатків органів місцевого самоврядування, обов'язково супроводжуються передачею їм необхідних фінансових ресурсів. Вказані рішення виконуються органами місцевого самоврядування в межах переданих їм фінансових ресурсів. Витрати органів місцевого самоврядування, що виникли внаслідок рішень органів державної влади і попередньо не забезпечені відповідними фінансовими ресурсами, компенсуються державою.

Стаття 68. Позабюджетні кошти місцевого самоврядування

1. Органи місцевого самоврядування можуть мати позабюджетні цільові (у тому числі валютні) кошти.

2. Ці кошти перебувають на спеціальних рахунках в установах банків.

3. Порядок формування та використання позабюджетних цільових (у тому числі валютних) коштів місцевого самоврядування визначаються положеннями про ці кошти, що затверджуються відповідною радою.

Стаття 69. Місцеві податки і збори

1. Органи місцевого самоврядування відповідно до закону можуть встановлювати місцеві податки і збори. Місцеві податки і збори зараховуються до відповідних місцевих бюджетів.

2. За рішенням зборів громадян за місцем їх проживання можуть запроваджуватися місцеві збори на засадах добровільного самооподаткування.

Стаття 70. Участь органів місцевого самоврядування у фінансово-кредитних відносинах

1. Рада або за її рішенням інші органи місцевого самоврядування відповідно до законодавства можуть випускати місцеві позики, лотерей та цінні папери, отримувати позички з інших бюджетів на покриття тимчасових касових розривів з їх погашенням до кінця бюджетного року, а також отримувати кредити в банківських установах.

2. Органи місцевого самоврядування можуть у межах законодавства створювати комунальні банки та інші фінансово-кредитні установи, виступати гарантами кредитів підприємств, установ та організацій, що належать до комунальної власності відповідних територіальних громад, розміщувати належні їм кошти в банках інших суб'єктів права власності, отримувати відсотки від їх доходів відповідно до закону із зарахуванням їх до дохідної частини відповідного місцевого бюджету.

Розділ IV. ГАРАНТІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ТА ПОСАДОВИХ ОСІБ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Стаття 71. Гарантії місцевого самоврядування, його органів та посадових осіб

1. Територіальні громади, органи та посадові особи місцевого самоврядування самостійно реалізують надані їм повноваження.

2. Органи виконавчої влади, їх посадові особи не мають права втручатися в законну діяльність органів та посадових осіб місцевого самоврядування, а також вирішувати питання, віднесені Конституцією України, цим та іншими законами до повноважень органів та посадових осіб місцевого самоврядування, крім випадків виконання делегованих їм радами повноважень, та в інших випадках, передбачених законом.

3. У разі розгляду місцевою державною адміністрацією питань, які зачіпають інтереси місцевого самоврядування, вона повинна повідомити про це відповідні органи та посадових осіб місцевого самоврядування.

4. Органи та посадові особи місцевого самоврядування мають право звертатися до суду щодо визнання незаконними актів місцевих органів виконавчої влади, інших органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, які обмежують права територіальних громад, повноваження органів та посадових осіб місцевого самоврядування.

Стаття 72. Підзвітність і підконтрольність місцевих державних адміністрацій районним, обласним радам

1. Місцеві державні адміністрації є підзвітними відповідним районним, обласним радам у виконанні програм соціально-економічного і культурного розвитку, районних, обласних бюджетів, підзвітними і підконтрольними у частині повноважень, делегованих їм відповідними районними, обласними радами, а також у виконанні рішень рад з цих питань.

2. Районна, обласна рада може шляхом таємного голосування висловити недовіру голові відповідної місцевої державної адміністрації, на підставі чого Президент України приймає рішення і дає відповідній раді обґрунтовану відповідь.

3. Якщо недовіру голові районної, обласної державної адміністрації висловили не менш як дві третини депутатів від загального складу відповідної ради, Президент України приймає рішення про відставку голови місцевої державної адміністрації.

Стаття 73. Обов'язковість актів і законних вимог органів та посадових осіб місцевого самоврядування

1. Акти ради, сільської, селищної, міської ради, голови районної в місті ради, виконавчого комітету сільської, селищної, міської, районної у місті (у разі її створення) ради, прийняті в межах наданих їм повноважень, є обов'язковими для виконання всіма розташованими на відповідній території органами виконавчої влади, об'єднаними громадянами, підприємствами, установами та організаціями, посадовими особами, а також громадянами, які постійно або тимчасово проживають на відповідній території.

2. На вимогу відповідних органів та посадових осіб місцевого самоврядування керівники розташованих або зареєстрованих на відповідній території підприємств, установ та організацій незалежно від форм власності зобов'язані прибути на засідання цих органів та посадових осіб місцевого самоврядування, якщо це відносно ради та її органів, відповідно на запити депутатів.

3. Місцеві органи виконавчої влади, підприємства, установи та організації, а також громадяни несуть встановлену законом відповідальність перед органами місцевого самоврядування за заповнення місцевого самоврядування шкоду їх діями або бездіяльністю, а також у результаті невиконання рішень органів та посадових осіб місцевого самоврядування, прийнятих у межах наданих їм повноважень.

Стаття 74. Відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування

1. Органи та посадові особи місцевого самоврядування несуть відповідальність за свою діяльність перед територіальною громадою, державою, юридичними і фізичними особами.

2. Підстава, види і порядок відповідальності органів та посадових осіб місцевого самоврядування визначаються Конституцією України, цим та іншими законами.

Стаття 75. Відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування перед територіальними громадами

1. Органи та посадові особи місцевого самоврядування є підзвітними, підконтрольними і відповідальними перед територіальними громадами. Вони періодично, але не менш як два рази на рік, інформують населення про виконання програм соціально-економічного та культурного розвитку, місцевого бюджету, з інших питань місцевого значення, звітують перед територіальними громадами про свою діяльність.

2. Територіальна громада у будь-який час може достроково припинити повноваження органів та посадових осіб місцевого самоврядування, якщо вони порушують Конституцію або закони України, обмежують права і свободи громадян, не забезпечують здій-

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про місцеве самоврядування в Україні

Цей Закон відповідно до Конституції України визначає систему та гарантії місцевого самоврядування в Україні, засади організації та діяльності, правового статусу і відповідальності органів та посадових осіб місцевого самоврядування

(Початок на 5—13-й стор.).

снення наданих їм законом повноважень.

3. Порядок і випадки дострокового припинення повноважень органів та посадових осіб місцевого самоврядування територіальними громадами визначаються цим та іншими законами.

Стаття 76. Відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування перед державою

1. Органи та посадові особи місцевого самоврядування несуть відповідальність у разі порушення ними Конституції або законів України.

2. Органи та посадові особи місцевого самоврядування з питань здійснення ними делегованих повноважень органів виконавчої влади є підконтрольними відповідним органам виконавчої влади.

Стаття 77. Відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування перед юридичними і фізичними особами

1. Шкода, заподіяна юридичним і фізичним особам в результаті неправомірних рішень, дій або бездіяльності органів місцевого самоврядування, відшкодовується за рахунок коштів місцевого бюджету, а в результаті неправомірних рішень, дій або бездіяльності посадових осіб місцевого самоврядування — за рахунок їх власних коштів у порядку, встановленому законом.

2. Спори про поновлення порушень прав юридичних і фізичних осіб, що виникають в результаті рішень, дій або бездіяльності органів або посадових осіб місцевого самоврядування, вирішуються в судовому порядку.

Стаття 78. Дострокове припинення повноважень ради

1. Повноваження сільської, селищної, міської, районної в місті, районної, обласної ради можуть бути достроково припинені у випадках:

1) якщо рада прийняла рішення з порушенням Конституції України, цього та інших законів, прав і свобод громадян, ігноруючи при цьому вимоги компетентних органів про приведення цих рішень у відповідність із законом;

2) якщо сесії ради не проводяться без поважних причин у строки, встановлені цим Законом, або рада не вирішує питань, віднесених до її відання.

2. Повноваження сільської, селищної, міської, районної в місті ради за наявності підстав, передбачених частиною першою цієї статті, та в інших випадках можуть бути припинені достроково за рішенням місцевого референдуму. Порядок проведення місцевого референдуму щодо дострокового припинення повноважень ради визначається законом про місцеві референдуми.

3. Питання про дострокове припинення повноважень сільської, селищної, міської, районної в місті ради за рішенням місцевого референдуму може бути порушене сільським, селищним, міським головою, а також не менш як однією десятою частиною громадян, що проживають на відповідній території і мають право голосу.

4. За наявності підстав, передбачених частиною першою цієї статті, рішення суду про визнання актів ради незаконними, висновків відповідного комітету Верховної Ради України Раді України може призначити позачергові вибори сільської, селищної, міської, районної в місті, районної, обласної ради.

Питання про призначення Верховною Радою України позачергових виборів сільської, селищної, міської, районної в місті, районної, обласної ради може порушуватися перед Верховною Радою України сільським, селищним, міським головою, головою обласної, Київської, Севастопольської міської державної адміністрації.

5. Порядок проведення позачергових виборів рад визначається законом про вибори.

6. Сільська, селищна, міська, район-

на в місті рада, повноваження якої достроково припинено за рішенням місцевого референдуму, а також рада, щодо якої Верховна Рада України прийняла рішення про проведення позачергових виборів, продовжує діяти до обрання нового складу відповідної ради.

Стаття 79. Дострокове припинення повноважень сільського, селищного, міського голови, голови районної в місті, районної, обласної ради

1. Повноваження сільського, селищного, міського голови, голови районної в місті, районної, обласної ради вважаються достроково припиненими у разі:

1) його звернення з особистою заявою до відповідної ради про складання ним повноважень голови;

2) припинення його громадянства;

3) набрання законної сили обвинувальним вироком щодо нього;

4) порушення ним вимог щодо обмеження сумисності його діяльності з іншою роботою (діяльністю), встановлених цим Законом;

5) визнання його судом недієздатним, беззвісно відсутнім або оголошеним таким, що помер;

6) його смерті.

2. Повноваження сільського, селищного, міського голови можуть бути також достроково припинені, якщо він порушує Конституцію або закон України, права і свободи громадян, не забезпечує здійснення наданих йому повноважень.

3. Повноваження сільського, селищного, міського голови за наявності підстав, передбачених частиною другою цієї статті, та в інших випадках можуть бути припинені достроково за рішенням місцевого референдуму або за рішенням відповідної ради, прийнятим шляхом таємного голосування не менш як двома третинами голосів депутатів від загального складу ради. Порядок проведення місцевого референдуму щодо дострокового припинення повноважень сільського, селищного, міського голови визначається законом про місцеві референдуми.

4. Рішення про проведення місцевого референдуму щодо дострокового припинення повноважень сільського, селищного, міського голови визначається законом про місцеві референдуми.

5. За наявності рішень суду про визнання розпоряджень чи дій сільського, селищного, міського голови незаконними, висновків відповідного комітету Верховної Ради України Раді України може призначити позачергові вибори сільського, селищного, міського голови. Питання про призначення Верховною Радою України позачергових виборів сільського, селищного, міського голови може порушуватися перед Верховною Радою України сільським, селищним, міським головою, головою обласної, Київської, Севастопольської міської державної адміністрації.

6. Порядок проведення позачергових виборів сільського, селищного, міського голови визначається законом про вибори.

7. Повноваження сільського, селищного, міського голови припиняються за рішенням місцевим референдумом або відповідною радою рішення про це, а в разі призначення Верховною Радою України позачергових виборів сільського, селищного, міського голови — в день обрання головою іншої особи.

8. Повноваження голови районної в місті, районної, обласної ради також припиняються достроково в порядку, передбаченому статтею 55 цього Закону.

Стаття 80. Дострокове припинення

повноважень органів самоорганізації населення

1. Повноваження органу самоорганізації населення припиняються достроково у разі:

1) невиконання рішень сільської, селищної, міської, районної в місті (у разі її створення) ради, її виконавчого комітету, загальних зборів громадян або невиконання своїх повноважень;

2) його саморозпуску.

2. Рішення про дострокове припинення повноважень органу самоорганізації населення приймається загальними зборами громадян, що утворили даний орган, або відповідною радою.

Розділ V. ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Положення цього Закону є основою для розробки та прийняття інших законодавчих актів про місцеве самоврядування в Україні, а також законів про міста Київ і Севастополь.

2. Сільські, селищні, міські, районні в містах, районні, обласні ради після набрання чинності цим Законом здійснюють повноваження, передбачені Конституцією України і цим Законом. Райони в містах ради після набрання чинності цим Законом здійснюють свої повноваження відповідно до закону. Обрання нового складу цих рад проводиться в порядку, що передбачається цим та іншими законами.

Рішення про проведення референдуму територіальних громад міст з районним поділом щодо утворення (неутворення) районних у містах рад відповідно до статті 5 цього Закону приймаються на вимогу не менш як однієї десятої членів цих громад або половини від загального складу депутатів відповідних міських рад. Рішення міських рад з цього питання приймаються з урахуванням думки районних у містах рад та членів територіальних громад цих міст. Рішення територіальних громад міст з районним поділом або міських рад із зазначеного питання повинні бути прийняті не пізніше як за шість місяців до дня проведення чергових виборів.

3. З набранням чинності цим Законом голови сільських, селищних, міських рад набувають статусу сільських, селищних, міських голів.

4. До прийняття закону про вибори сільських, селищних, міських голів вибори сільських, селищних, міських голів проводяться в порядку, передбаченому Законом України «Про вибори депутатів і голів сільських, селищних, районних, міських, районних у містах, обласних Рад».

5. На посадових осіб місцевого самоврядування поширюється для Закону України «Про державну службу». Вони прирівнюються до відповідних категорій посад державних службовців, якщо інше не передбачено законодавством України. Умови оплати праці посадових осіб місцевого самоврядування визначаються Кабінетом Міністрів України.

6. До прийняття закону про адміністративно-територіальний устрій України у територіальних громадах, що складаються з жителів кількох населених пунктів, вибори депутатів сільських, селищних, міських голів проводяться за нині діючим адміністративно-територіальним устроєм.

7. До прийняття закону про адміністративно-територіальний устрій України територіальні громади села, селища, міста, що добровільно об'єдналися в одну територіальну громаду, шляхом місцевого референдуму можуть прийняти рішення про вихід з цієї громади лише за умови наявності фінансово-матеріальної бази, достатньої для забезпечення здійснення кожної з цих громад функцій і повноважень місцевого самоврядування відповідно до цього Закону.

8. Облік даних про кількість і склад

територіальних громад та органів місцевого самоврядування, подання їм методичної допомоги здійснюються Верховною Радою України.

9. До прийняття законів, які визначають порядок формування місцевих бюджетів відповідно до Конституції України і цього Закону, місцеві бюджети формуються в порядку, встановленому законами про бюджетну та податкову системи.

10. З набранням чинності цим Законом майно, яке до прийняття Конституції України у встановленому законодавством порядку передано державою до комунальної власності адміністративно-територіальних одиниць та набуло ними на інших законних підставах, крім майна, що відчужене у встановленому законом порядку, є комунальною власністю відповідних територіальних громад сіл, селищ, міст.

Майно, передане до комунальної власності областей і районів, а також набуто на інших законних підставах, є спільною власністю територіальних громад сіл, селищ, міст, управління яким відповідно до Конституції України здійснюють районні і обласні ради або уповноважені ними органи. Відчуження зазначеного майна здійснюється лише за рішенням власника або уповноваженого ним органу.

За пропозицією сільських, селищних, міських рад районні, обласні ради повинні приймати рішення про передачу до комунальної власності відповідних територіальних громад окремих об'єктів, спільної власності територіальних громад, які знаходяться на їх території і задовольняють колективні потреби виключно цих територіальних громад.

Правовий режим майна спільної власності територіальних громад визначається законом.

Кабінет Міністрів України разом з Фондом державного майна України у двомісячний строк з дня набрання чинності цим Законом подають нагляд Верховної Ради України проект закону про комунальну власність.

11. Районні і обласні ради відповідно до вимог Конституції України та цього Закону у двомісячний термін після набрання чинності цим Законом обирають голів рад (де ці посади суміщають керівники місцевих державних адміністрацій) та утворюють виконавчий апарат рад, а також приймають рішення про делегування повноважень відповідним місцевим державним адміністраціям.

12. Цей Закон набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

З дня набрання чинності цим Законом втрачають чинність: Закон Української РСР «Про місцеві Ради народних депутатів Української РСР та місцеве самоврядування» (Відомості Верховної Ради УРСР, 1991 р., №2, ст.5; Відомості Верховної Ради України, 1992 р., №28, ст.387; №31, ст.438; №33, ст. 475, ст.476; 1993 р., №7, ст.54, №17, ст. 184, №18, ст.189, № 19, ст.199, №26, ст.277; 1995 р., №22, ст.171; 1996 р., № 16, ст.71);

Закон України «Про формування місцевих органів влади і самоврядування» (Відомості Верховної Ради України, 1994 р., № 22, ст.144, №26, ст.217);

Закон України «Про Представника Президента України» (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., №23, ст.335, № 31, ст.437; 1993 р., №19, ст.197);

Постанова Верховної Ради України «Про порядок введення в дію Закону України «Про Представника Президента України» (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., №23, ст.336, № 31, ст.447, №33, ст.485).

Президент України
Л.К.ЧМ.

м. Київ, 21 травня 1997 року.
№ 280/97- ВР.

Partner

**Сигарети PARTNER вироблені
Makedonija Tabak Export-Import A.D.
по ліцензії афілійованої компанії
Філіп Морріс Продактс Інк.**

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я ПОПЕРЕДЖУЄ: ПАЛІННЯ ШКІДЛИВЕ ДЛЯ ВАШОГО ЗДОРОВ'Я

ПРАВЭКС-БАНК покупає і продає ВЕКСЕЛЯ НДЦ

електроенергетики України

Адрес: Київ, Кловський спуск, 9/2.
Тел. (044) 290-79-62.
Факс (044) 290-56-17.

Кам'янець-Подільський
посідає 3 місця за кількістю історико-архітектурних пам'яток України після Києва, Львова, є центром Національного природного парку «Подільські товтри».

Міськвиконком оголошує конкурс на краще використання 12-поверхового майнового комплексу «Смортич», який включає готель — на 217 кімнат, ресторан, перукарню, бар.

В експлуатації з 1986 року, загальна площа споруди 11800 кв. м, земельної ділянки 0,44 га.

Орієнтовна вартість 600000 грн. Інвестиційні зобов'язання 2 млн.400 грн. з поетапним планом виконання.

**Контактний телефон (03849)
3—17—18, факс (03849) 3—60—00.**

Відкрите акціонерне товариство заводу «Квант» повідомляє:

перші збори акціонерів відбудуться 29 липня 1997 р. о 10.00 за адресою: 283220, Тернопільська обл., м. Бучач, вул. Б. Хмельницького, 6, приміщення актового залу підприємства.

Порядок денний:

1. Звіт першого голови правління БАТ «КВАНТ» за 1996 рік.
  2. Розгляд та затвердження статуту у новій редакції.
  3. Затвердження положень (внутрішніх нормативних документів).
  4. Вибори голови, органів управління та контролю БАТ.
  5. Різне.
- Реєстрація акціонерів з 8.00 до 10.00 в день зборів.

Для реєстрації у зборах при собі мати:
— документ, який посвідчує особу,
— довірчення на право участі у зборах.

**Довідки за телефонами:
(244) 2-65-14, 2-64-04.**

**Відкрите акціонерне товариство
«Луцький меблевий комбінат»**

повідомляє, що загальні збори акціонерів відбудуться 17 липня 1997 року за адресою: Луцьк, вул. Ковельська, 68а. Початок о 12 годині.

Порядок денний

1. Звіт правління про підсумки приватизації та фінансово-господарський стан товариства.
2. Затвердження статуту в новій редакції.
3. Затвердження нормативних документів щодо діяльності акціонерного товариства.
4. Формування органів управління та контролю.
5. Різне.

Контактний телефон 2-62-54.

Арбитражний суд г. Севастополя (335008, Севастополь, ул. Восставших, 6) по заявленню Пенсионного фонда Балаклавского района возбудил дела о признании банкротами:

№ 096/6, колхоз «Память Ленина» (335916, Севастополь, с. Терновка, ул. Ленина, р/с АПБ «Украина», МФО 324775);

№ 095/6 КСХП АФ «Красный Октябрь» (335905, Севастополь, с. Орлиное, ул. Тюкова, р/с 400702 АПБ «Украина», МФО 324775).

Утерянное свидетельство о государственной регистрации субъекта предпринимательской деятельности ООО «Голкрес» № 23166855, выданное 24.03. 1995 года исполкомом Печерского совета народных депутатов, считать недействительным.

Доірче товариство «Гарант-трест», зареєстроване у Радянській державній адміністрації м. Києва, свідоцтво № 21590559, повідомляє про зменшення статутного фонду за рішенням засновників. Претензії кредиторів надсилає протягом місяця з дня опублікування оголошення про зменшення статутного фонду.

Державна податкова адміністрація в Монастирищенському районі Черкаської області повідомляє, що арбитражний суд Черкаської області (257036, Черкаси, вул. Шевченка, 307) порушив справу № 62/8 про банкрутство малого приватного підприємства фірми «Орбіта» (258830, Черкаська область, м. Монастирище, вул. Леніна, 130, кв. 19) р/р 468236 в Промінвестбанку м. Монастирище, МФО 354165.

Претензії кредиторів приймають протягом місяця з дня опублікування оголошення.

ДПА у Личаківському районі м. Львова (Львів, вул. Стрийська, 35) повідомляє, що в Арбитражному суді Львівської області (Львів, вул. Личаківська, 81) порушено справи про банкрутство: № 2/36 від 28.01.97 р. щодо МФ «Галицький доктор», юридична адреса: м. Львів, вул. Острозького, 1, розрахунковий рахунок 468401 в АТ ЗУКБ м. Львова, МФО 325365; № 2/3 від 25.03.97 р. щодо ТзОВ «Буг», юридична адреса: Львів, вул. Слододова, 4, розрахунковий рахунок 6467570 в АК Промінвестбанк м. Львова, МФО 325633; № 2/212 від 25.03.97 р. щодо ТзОВ «Цербер», юридична адреса: Львів, вул. Харківська, 36/1, розрахунковий рахунок 467109 в Селянському КБ «Дністер» м. Львова, МФО 325569; № 2/213 від 25.03.97 р. щодо ТзОВ «Орхідея-Оксамит», юридична адреса: Львів, вул. Гулака Артемовського, 7/8, розрахунковий рахунок 6467040 в АТ ЗУКБ м. Львова, МФО 325365; Письмові заяви з майновими вимогами до боржника приймаються згідно з Законом України «Про банкрутство».

PRO KENNEX **TESTOR** **BABOLAT**

Високоякісні товари для спорту

Mitre **MERCURY**

КІНЕТІК ЛТД

тел./факс: (044) 212-1046;
Магазин "Товари для спорту та туризму"
(бул. Л.Українки, 28)

ЮРИСТИ!

Відкрито передплату на спеціалізоване видання — газету

«Юридическа практика».

Індекс: 33930.

Телефон: (044) 276-60-91.

Ця газета про юриспруденцію!

Арбитражний суд Черновицької області (274010, Черновці, ул. Кобылянской, 14) возбудил дело о банкротстве Черновицкого управления 23 орендной строительномонтажной фирмы «Электро» (Черновці, ул. Энергетическая, 3, код ОКПО 00132629, р/с 221203 в Промінвестбанке при електромеханічному заводі, г. Черновці, МФО 352260). Дело № 5-80-63/6. Претензії кредиторів приймаються в течение месяца со дня опублікування объявления.

Арбитражний суд Донецької області (340105, Донецьк, б. Пушкіна, 34) возбудил дело № 37/1-16 о банкротстве Специального конструкторского бюро (343870, Донецька обл., г. Яснонатовая, ул. Артема, 31, р/с 00260303 в Яснонатовском отделении АК ПИБ, МФО 334420).

Претензії кредиторів і заявлення санаторів приймаються в течение месяца со дня опублікування объявления.

Арбитражний суд Волинської області (263000, Луцьк, вул. Грушевського, 30) порушив справу про банкрутство товариства з обмеженою відповідальністю «Маячок». Юридична адреса: 264410, Ковель Волинської області, вул. Маяковского, 30, р/р 467641 в Ковельському відділенні «Промінвестбанку».

Претензії кредиторів приймають в місячний термін з дня опублікування оголошення.

У номер

● Львів

Обдарованим —
стипендії Барвінського

Ім'я цього вченого, видатного педагога, основоположника християнського суспільного руху в Україні нині повернулося із забуття і стало оплетям для політики. З нагоди 150-річчя із дня його народження відбулися урочистості у Львові за ініціати Християнсько-демократичної партії України. Зокрема, у музеї історії релігії розгорнуто меморіальну виставку. Керівництво ХДП започаткувало стипендії імені Олександра Барвінського для обдарованих студентів.

● Сімферополь

Нам ще сарани не вистачало

Голова Ради міністрів Криму Анатолій Франчук охарактеризував як «надзвичайну» ситуацію, що склалася в Білогірському, Кіровському та Радніському районах автономії, де виникла загроза винищення сільськогосподарських культур колоніями сарани.

Сарана вже розмножилася на площі 4,27 тис. гектарів. Як зазначив фахівець, нинішній кримський шкідник становить особливу небезпеку в зв'язку з його мобільною міграцією, що сягає 25 км на добу.

На думку фахівців, причинною збереження личинок сарани в ґрунті стала недостатня обробка посівів минулого літа. За попередніми оцінками, для боротьби зі шкідником сьогодні необхідно 12—15 тонн препарату «Базудин».

● Донецьк

Отруйні плоди цивілізації

По 8,3 тонн токсичних відходів припадає на кожного мешканця Донецькини. Таку цифру оприлюднило обласне управління статистики. В регіоні нагромаджено понад 2 мільярди тонн токсичних відходів, під якими зайнято 7 тисяч гектарів землі. Головини поставальниками «шкідливих тонн» є вугільні підприємства, а також підприємства металургійної, хімічної галузей і електроенергетики. Індустріальні сміття повністю відвоюють собі жителі міста, простір, адрез знешкодженню і утилізації підлягає лише незначний їх відсоток.

Наболіло

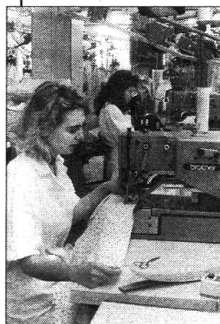
Хто стукає — тому відчиняють

За таким принципом вирішили діяти понад 20 підприємств та НДП Ленінградського району столиці, де представлено майже всі галузі. Під дахом райдержадміністрації за «круглим столом» керівники зібрали спільні проблеми вітчизняного виробництва. Вивчили причини кризового стану в економіці, вони виробили пропозиції, викладені зати у заяві. Серед них — увести держзамовлення на стимулюючих умовах, довгострокове кредитування підприємств за низькими ставками, провести реструктуризацію боргів комерційним банкам, знизити податки на прибуток, зарплату та ПДВ, створити умови для надходження інвестицій, передусім, на виробничу продукцію, відсутньої в номенклатурі вітчизняного виробника, відкрито обжити надходження імпортерів аналогів, забезпечити інформацію про наявність виробленої продукції, промислові можливості та технологічні потужності тощо.

Виробники і науковці сподіваються, що постійні нагадування про нагальні потреби промислового комплексу, як та краллина, поступово сточать камінь спотикання. Пріоритом, втрачені економічні, інформаційні взаємозв'язки між місцевими держадміністраціями й конкретними виробниками починають відновлюватися. Ленінградська райдержадміністрація створюватиме базу даних потенціалу району, поширюватиме прайс-листи підприємств тощо.

Людмила ГРАЧ.

Київ.

Як зазначив під час недавньої зустрічі з Надзвичайним та Повноважним Послом Італійської Республіки в Україні Діанулоу Бертінегго голова Національного агентства України з реконструкції та розвитку (НАУРР) Роман Шлек, почасти проблеми наших підприємств виникають не через відсутність попиту на їхню продукцію, а через

недостатню роботу над розвитком мережі збуту.

Саме знання сучасного маркетингу та менеджменту й отримавши учасники українсько-італійського тренінг-семинару «Міжнародний маркетинг та менеджмент зовнішньоекономічної діяльності підприємств легкої промисловості України», перша частина якого завершилася вчора в Києві. Те, що семінар проводять за підтримки МЗС Італії — країни, яка є визнаним світовим лідером у легкій промисловості, — та за активної участі консультантів італійської фірми «Формалер», експертів Кабінету міністрів України і викладачів Київського економічного інституту менеджменту, дало змогу побудувати програму семінару таким чином, щоб представники українських підприємств могли отримати від його проведення найбільше користі.

Співорганізатором з ук-

раїнської сторони — Міністерству промисловості й Національному агентству України з реконструкції та розвитку — вдалося залучити до проведення заняття з вітчизняними фахівцями таких досвідчених експертів, як Ріта Бонуккі, Мануєлла Біноцці та Нікколо Мінервіні, мають досвід роботи в латиноамериканських та східноєвропейських країнах із перехідною економікою. Вони розповіли українським слухачам, серед яких були представники десяти підприємств легкої промисловості всієї України, про систему італійських підприємств легкої промисловості та італійський досвід із інтернаціоналізації, методи секторального аналізу та дослідження зовнішніх ринків, планування міжнародного маркетингу та вироблення маркетингової стратегії для завоювання зовнішніх ринків.

Сприятиме ефективності семінару й те, що учасники матимуть змогу безпосередньо ознайомитися з роботою італійських підприємств та їх найкращою продукцією в самій Італії, і не абіе, а в Мілані — столиці провінції Ломбардія, підприємства якої дають 20 відсотків італійського ВВП. За словами представника фірми «Формалер» Лоренцо Скакабаротті, італійські бізнесмени готові сприяти розвитку підприємств в Україні: нероздано — Миланська торгово-промислова палата, яка немало зробила для організації семінару, зініціювала проведення в Україні великої виставки «Італ-бізнес-97», а 25 червня в Києві відкриє офіс для підтримки нового бізнесу.

Володимир КУХАР.

Роман БАТРИЧ.

Виставки

Скупий платить двічі

Днями в Національному виставковому центрі з ініціати Державного комітету з житлово-комунального господарства, Національної академії наук і Науково-технічного товариства комунального господарства та побутового обслуговування відбулася виставка енергозбережних технологій «Ресурс-97».

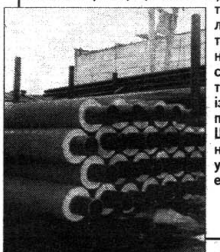
За словами голови Держкомітету Георгія Оніщука, на потреби комунальної галузі щороку витрачається близько 75 млн. тонн умовного палива, з яких 85 відсотків — на утримання житла. Впровадження нових матеріалів та технологій, представлених на виставці, дасть можливість істотно зменшити енерговтрати, а отже, здешевити їх поліпшити якість комунальних послуг.

У виставці брали участь більш як 100 вітчизняних та зарубіжних підприємств, але державний міністр України з питань промисловості і паливно-енергетичного комплексу Анатолій Міненко схилювався знайти там бодай один прилад, який на 100 відсотків складався б із вітчизняних комплектів. Цікаво, що навіть сировину для нових харківських труб з ніополіуретановою ізоляцією (на знімку) виробництва об'єднання «Харківтеплоенерго», які дозволять значно скоротити тепловтрати під час транспортування тепла, возять із-за кордону — вітчизняний поліетілен удівці дорожчий.

Що це, заощадливість чи марнотратство, важко збагнути в умовах нашої незабалансованої економіки.

Ганна РОМАНЦОВА.

Київ.

«Чорне зопото»
йде за порогом

(Початок на 1-й стор.).

Зріс видобуток вугілля. Є копилі для введення в експлуатацію двадцяти нових лаів, підготовки ще двадцяти семи. Причому, потужності, здатні давати до трьох тисяч тонн вугілля на добу.

Але прихрий виняток — об'єднання «Стахановвугілля». На деяких його шахтах за штату три тисячі чоловік видобувають неможовіро мало — триста тонн вугілля на добу, по відру на брата! На деяких разом із вугіллям відправляють споживачам стільки ж гірничої маси і з'являються, що добились підвищення рівня виробництва. Таке «якісне» паливо зіпсувало котли Луганського ДРЕС, плата за нього удівці завищена.

Обсілі шахти комерційної структури, які заборгували їм чотиринадцять мільйонів гривень. Виявлено факти зловживань.

Недостатню виважено проводиться й закриття шахт. Наприклад, закрили шахту «Брянківська» із за-

пасом вугілля 40 мільйонів тонн. Через це затопило суцільно шахту імені Ілліча із запасом вугілля 50 мільйонів тонн. Ці тільки «Луганськвугіллябудструктуризація» вина? Виявляється, у закритті беруть участь деякі комерційні структури! Голова облдержадміністрації Геннадій Фоменко пообіцяв поставити питання перед Президентом, Кабінетом міністрів так: у закритті шахт ми повинні працювати тільки з однією організацією.

Керівникам будь-якого рангу слід займати не пасивну позицію, з'являється Фоменко. Бо виходить, що міста області чекають допомоги від Луганська, Луганськ — від Києва, Київ — від США чи Західної Європи. Я противник того, щоб ходили з простягнутою рукою. У нас вироблено свою регіональну політику, якої і будемо дотримуватися.

Анатолій КОБЕЛЬНИК.

Луганська область.

Бразильське «цунамі» у Парку принців

Футбол

Учора матчем Франція—Італія завершився «Турна де Франс». А напередодні з парижанами прощалися збірні Англії та Бразилії. Перші вийшли на поле стадіону «Парк де принси» у разі перемоги, бо перед цим, нагадаємо, перемогли господарів та Італію. А Бразилія, маючи в дорозку дві нічі, у разі успіху в матчі проти британців стали б срібними призерми. Бразилія—Англія. 1:0 (0:0). Ромаріо, 61.

Мов бурхливі хвилі Атлантики, на бразильській та англійській берегах по-

черзі накопувалися атаки обох команд. Але цього разу штормовий вітер дував з півдня. А одного разу (в другому таймі) він передерішив на справжнє футбольне цунамі. На блискавичний голий на Леонардо у штрафній англійці миттю відгукнувся чарівник Ромаріо. Удар найкращого футболіста чемпіонату світу-94 був фантастичний. М'яч увлучив у нижню частину правої штанги і відскочив у ворота.

Але і переможні грали чудово. Одне слово, такі видатні спектаклі бачимо не щодня.

Після зустрічі збірна Англії отримала головний приз — Срібляного м'яча і

золоті медалі. Бразилці, окрім успіху в грі з переможцем турніру, атішилися ще й срібними нагородами. А потім вирушили до Колумбії, де завтра стартує турнір Кубка Південної Америки.

***

Кубок Португалії. Фінал. «Борнішта» — «Бенфіка». 3:2. Переможці — можливі суперники нашого «Шахтаря» в розіграві Кубка кубків.

Боскетбол

Угорщина. Чемпіонат Європи. Жінки. Україна—Литва. 70:73.

Підготував

Віктор БРАНИЦЬКИЙ.

ГОЛОС УКРАЇНИ

Засновник —
Верховна Рада
України.

252019, м. Київ-19,
вул. М. Грушевського, 5.
Газета виходить
з 1 січня 1991 року.

Головний редактор С. ПРАВДЕНКО.
Редколегія: А. БІЛИК (заст. головного редактора), Л. БРОВЧЕНКО (заст. головного редактора), А. ГОРЛОВ (перший заст. головного редактора), В. ЖЕХЕРА, В. КРАСНОДЕМСЬКИЙ, С. ПИСАРЕНКО, А. СОЛОНСЬКИЙ, В. СУДДА (заст. головного редактора).

Адреса редакції:
252047, Київ-47,
вул. Нестерова, 4.

☎ ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-88-23;
телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 441-89-34, 441-89-44.
☎ Рукописи не повертаємо.
☎ Письмування з читачами — тільки на сторінках газети.

Свідчення про реєстрацію періодичного друкованого видання —
КВ № 1 від 26.05.1994 р.

Продовжено на друге півріччя 1997 р.
передплату на офіційне періодичне видання —

ВЕРХОВНОГО СУДУ
України

З другого півріччя 1997 р. оголошується
передплата на нове офіційне видання —
щорічник

«РІШЕННЯ ВЕРХОВНОГО СУДУ УКРАЇНИ».

Індекс «Вісника» за «Каталогом періодичних
видань України» — 40358, щорічник — 40646.
Передплата проводиться
усіма поштовими відділеннями України
до 18 червня 1997 р.

Газета виходить 5 разів
на тиждень
(крім неділі
й понеділка)
українською
і російською мовами.
Індекс 60955.
Тираж 280293.

Комбінат друку
видавництва «Преса
України».
252047, Київ-47,
проспект Перемоги, 50
4-2 3 4-3 6 7 8 9 0
Зам. 0311602.